

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Commonly spoken language in Lanžhot

Bakalářská práce

Lenka Strnadová

Česká filologie

Prezenční studium

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Bláha, Ph. D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Ondřeje Bláhy. A uvedla jsem všechny informace, ze kterých jsem čerpala.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Ráda bych tímto poděkovala panu PhDr. Ondřeji Bláhovi Ph.D. za jeho odbornou pomoc a všem, která mě při vypracování této práce podporovali.

Obsah

1	ÚVOD	6
2	HISTORICKÝ A GEOGRAFICKÝ POPIS LANŽHOTA.....	7
2.1	Historie města Lanžhot	7
2.2	Geografický popis Lanžhota.....	8
3	POPIS NÁŘEČÍ V LANŽHOTĚ.....	10
3.1	Běžná mluva na podluží	11
3.2	Hláskosloví	13
3.2.1	Vokály	13
3.2.2	Konsonanty.....	14
3.2.3	Změny sledované v praktické části práce.....	16
3.3	Tvarosloví.....	18
3.3.1	Substantiva	18
3.3.2	Adjektiva.....	19
3.3.3	Pronomina	20
3.3.4	Numeralia	22
3.3.5	Adverbia	23
3.3.6	Verba	23
4	Metodika výzkumu	25
4.1	Nahrávky	25
4.2	Charakteristika respondentů	25
4.2.1	Starší generace narozená před rokem 1948	26
4.2.2	Střední generace narozená před rokem 1980.....	26
4.2.3	Mladší generace narozená od roku 1980	27
4.3	Fonetická transkripce	27

4.4	Analýza dat	29
5	Zhodnocení nahrávek mluvy ve městě Lanžhot	31
5.1	Výskyt a>ě v promluvách respondentů na případu konkurence tvarů se/sa.	31
5.2	Výskyt změny u>i	33
5.3	Výskyt změny ú>ou	33
5.4	Výskyt přehlásky ie>í	34
5.5	Tautosylabická přehláska aj>ej	35
5.6	Nářeční obměna u>o	35
5.7	Elize j-,h- a -v	36
5.8	Asimilace souhlásky -v	37
5.8.1	Další nářeční jevy v běžné mluvě Lanžhota	38
5.9	Výskyt substantivních koncovek	40
5.10	Výskyt pronominálních koncovek	41
5.11	Numeralia	42
5.12	Verba	42
5.12.1	Zakončení 3. os. pl. -á/-ajú	42
5.12.2	Shrnutí výsledků	43
6	Závěr	46
7	Anotace	48
8	Resumé	49
9	Literatura	50
10	Seznam zkratk	52
11	Seznam příloh	54

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat srovnáním nářečí a běžné současné mluvy na Břeclavsku. Tato oblast náleží do slovácké (jihomoravské) oblasti nářečí. Pro konkrétní praktický výzkum podoby jazyka jsem si vybrala město Lanžhot, ve kterém bydlím a které spadá do okresu Břeclav. Tohle téma jsem si vybrala proto, že mám k městu blízký vztah. Jelikož sama pocházím přímo z města Lanžhot. Dále si také myslím, že by byla velká škoda, aby tohle nářečí úplně vymizelo.

Ve své práci nejprve představím město Lanžhot, zařadím je do nářeční oblasti a pokusím se charakterizovat podobu slovanského nářečí. Stěžejní částí mé práce bude zkoumání konkrétních mluvených textů obyvatel města Lanžhot, které jsem postupně nashromáždila. Cílem této mé práce je analyzovat získané nahrávky a srovnat je mezi sebou a vyhodnotit jejich současný stav jednotlivě po generacích.

Vybraní mluvčí žijí trvale ve městě a byli vybráni především na základě věkových kritérií. A byli také rozděleni do kategorií mužů a žen. Nahrávek je celkem šest, v níž dominují dva mluvčí, kteří spolu navzájem vedou dialog.

Jak jsem již zmínila, tato práce je rozdělena do dvou částí. V části teoretické se zabývám hláskovou a morfologickou strukturou slováckého nářečí a běžné mluvy ve městě Lanžhot. Zde budu vycházet z prověřených odborných publikací zabývajících se českou dialektologií – Bělič, Komárek, Svěrák, Bartoš, ČJA. Pro obecnou charakteristiku současné mluvy mladší generace zvolím Krčmovou a Světlou Čmejrkovou. Rozhovory jsou přepisovány podle kritérií fonetické transkripce. Výsledky mého zkoumání u nářeční mluvy respondentů budu zaznamenávat do tabulek, ve kterých budu uvádět procentuální hodnoty jazykových a nářečních jevů v nahrávaných rozhovorech.

2 HISTORICKÝ A GEOGRAFICKÝ POPIS LANŽHOTA

Ve druhé kapitole se budu více zabývat historií a geografickým popisem města Lanžhot.

2.1 Historie města Lanžhot

V této kapitole se snažím o co nejstručnější pohled na dějiny města Lanžhot. Bude zde popsána jeho historie a také lidové zvyky, které se z té doby dochovaly.

Co se týče samotné historie Lanžhota, tak jeho první zmínka v latinizujícím tvaru „lanczhutoppido“ je zaznamenána u týneckého panství v roce 1384. Jméno značí funkci městečka ve středověku, neboť překlad německého názvu Landshut znamená „zemská stráž“. Je zajímavé, že za třicetileté války v městě nedošlo k výraznému poklesu obyvatel jako na sousedním břeclavském panství.

Na počátku 17. století při vpádu bockajovců v roce 1605, kdy bylo nepřáteli zcela vydrancováno a vypáleno. V roce 1427 bylo město odprodáno Abrechtovi, následně na to se držitelé města střídali až do roku 1496, kdy se Lanžhot dostal do majetku Lichnštejnů a v roce 1619 byl spojen se statkem ranšpurským. Z toho důvodu jej Jan Amos Komenský proto na své mapě zakreslil do Rakous, i když vždy náležel k území Markrabství moravského.¹

„Při lánové vizitaci v roce 1673 se shledalo b obci 60 domů osedlých, nově osedlých 10, starých pustých 3, nově pustých 4, čili celkem bylo v obci 77 usedlostí“.

„Dle tereziánského katastru se napočítalo 2288,2 měř orné půdy, 41,7 měř zahrad, 203,5 měř pastvin, 648 fůr sena, tj. 20 berních lánů 23/64. Mimoto se napočítalo 41 chalup. Tamní dvůr měl 205,4 měř půdy a louky dávaly 44 fůr sena; poddaní robotovali vrchnosti: 2 dvoulánici, 22 půllániků a 17 chalupníků; celoláník byl povinen 2 koňmi po 3 dny, půlláník 2 koňmi po 3 dny, podsedník pěší robotou 3 dny, chalupník pěší robotou 1 den; v létě všichni 6 dnů“.²

¹ Historie Lanžhota. In *Lanžhot: oficiální stránky města* [online]. Lanžhot, © 2015, poslední aktualizace 4. 12. 2016 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.lanzhot.cz/o-meste/historie-1/historie-lanzhota/>

² NEKUDA, Vladimír. *Břeclavsko*. BRNO: Musejní spolek, 1970, s. 469. ISBN S-1165/68.

V roce 1909 byl zahájen provoz na dráze Břeclav – Kúty. V roce 1930 byla provedena elektrizace města Lanžhot a následně téhož roku byl vybudován most přes řeku Moravu. Dále byla v roce 1932 zahájena výstavba státní silnice Brno – Bratislava a taktéž byla provedena regulace řeky Moravy. V roce 1899 vznikl ve městě Lanžhot spořitelní a záloženský spolek, který byl později změněn na záložnu Kampeličku, a v roce 1955 agenda přešla na poštovní úřad. V roce 1910 působil ve městě první lékař MUDr. Josef Kepák. V současné době zde pracuje zdravotní středisko lékařské a zubní ordinace.

Ve městě Lanžhot jsou dochovány zbytky lidové architektury. Dosud se zde taky zachovávají podlužácké kroje, písňe a tance. Město oplývá velmi bohatou tradicí lidových zvyků a obyčejů a hlavně folklóru. Jako jsou například hody, které se konají vždy v neděli po svátku Povýšení svatého kříže, který připadá na 14. září. Následující neděli po tomto dnu se v Lanžhotě slaví hody. Hody vznikly jako svátek církevní a tak se občané v tyto dny odpoutávají od každodenní práce. Jsou jedním z nejdůležitějších bodů v roce. Místní občané si zde založili i malé muzeum, v němž jsou umístěny památky lidové kultury upomínající život zdejšího lidu v minulosti dávné i nedávné.³

2.2 Geografický popis Lanžhota

Město Lanžhot se nachází v Jihovýchodním kraji, a to v okrese Břeclav. Je nejjihněji položeným městem. Leží na řece Kyjovce a na okraji řeky Moravy. Dne 27. června 2001 byl Lanžhot zvolen městem. Poblíž města se nachází soutok řek Moravy a Dyje se zachovalými lužními lesy. Krajina Lanžhotska je ze tří světových stran (ze západu, jihu a východu) upevněna přirozenými hranicemi, a to řekami Dyjí a Moravou. Soutok obou těchto řek je nejjihnějším místem Moravy. Severně navazuje lanžhotská krajina na Břeclavsko a na severovýchodě sousedí s katastrem Kostic. Středem krajiny protéká řeka Kyjovka.⁴

Lanžhot leží v Dolnomoravském úvalu a je součástí vnitrokarpatské Vídeňské pánve, která náleží ke Karpatské horské soustavě. Kraj kolem Lanžhota je nížina s plochým reliéfem, která pokračuje na jihu na území Rakouska a Slovenské republiky.

V rovinném území, na úrodných naplaveninách kolem řek, vznikla v dávné minulosti zvláštní lesní společenstva, nížinné luhy. Z důvodu velké úrodnosti půdy, tak zesiloval nápor

³ Z archivu Městské knihovny Lanžhot, autor neznámý.

⁴ O městě. In *Lanžhot: oficiální stránky města* [online]. Lanžhot, © 2015, poslední aktualizace 4. 12. 2016 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.lanzhot.cz/o-meste/>

ze strany člověka a tudíž je postupem doby zatlačil do těsné blízkosti řek. Začátkem 20. století byly nížinné luhy téměř zničeny. Zůstaly zachovány jen v takových místech, kde neregulované řeky svými rozlivy nivu úsporně bránily. V povodí Moravy byly v tomto zájmu po první světové válce provedeny regulace až po město Hodonín. V dolnomoravském úvalu se zachovaly lužní lesy kolem řeky Moravy v úzkém nepravidelném pruhu od Hodonína až k Lanžhotu a v Podyjí od Pálavy k Břeclavi.⁵

Na mapě markrabství Moravského, kterou v bruselském exilu nakreslil Jan Amos Komenský v roce 1625, je řečištěm řeky Moravy právě pod Lanžhotem její západní koryto, německy nazývané Schiffahrt – Jízda lodí, u nás zaužovaný název „Šífert“.

⁵VERMOUZEK, Rostislav, a kol. *Lanžhot*. 1. vyd. BRNO: Musejní a vlastivědná společnost, 1983. ISBN 54-012-83.

3 POPIS NÁŘEČÍ V LANŽHOTĚ

Lanžhotské nářečí lze zařadit do jižní východomoravské podskupiny nářečí, dříve moravskoslovenské. Tato nářeční skupina zaujímá většinu Slovácka od nejjižnějšího výběžku jihovýchodně od Břeclavi až po Valašské Klobouky. Nářečí valašská se totiž ve všech hlavních směrech s tímto nářečím shodují. O této shodě se ve své starší publikaci o moravských nářečích názvem *Dialektologie moravská (1896)* zmínil František Svěrák. Přestože je současná podoba těchto nářečí jiná, větší rozdíly mezi nimi nebyly nalezeny. Nářečí se v současnosti uchovává především v jazyce starší a střední generace Lanžhotských obyvatel. I tak lze ale konstatovat, že určité jeho prvky úplně vymizely a ty si zachovává pouze starší generace.⁶ Příkladem mohou být slova, ve kterých se vyslovuje tvrdé *l* jako třeba *hɯava, biɯa*.

Ve východomoravských nářečích v určitých jevech existuje mnoho shod s nářečím slovenského jazyka, které lze hodnotit v některých případech jako slovenské inovace a jejich přesahy na české území, jak podotýká Bělič.⁷ Konkrétním nářečím, které sblížuje slovenský jazyk s různými jazykovými prvky na Moravě je nářečí Záhorské. „*l. os. jedn. č. nesu žiju stojí bezprostředně blízko k nářečiam na juhovýchodnej Morave*“.⁸ Dříve byla nářečí nazývaná jako moravskoslovenská, což vystihovalo charakter mezi českými a slovenskými soubory nářečí. Nyní se vyzdvihuje pouze jejich okrajový charakter, s čím souvisí i jejich archaické výskyty ve vývoji českého národního jazyka. Východomoravská nářečí se rozdělují na dvě části. Část východní, kde se zachovávaly do nedávna určité archaické rysy a část západní, kde se tyto rysy nezachovaly a tím se nářečí začala postupně přibližovat k nářečím středomoravským.⁹

Faktem je, že v současné době se znalost spisovného jazyka rapidně zvýšila, než tomu bylo před padesáti lety. Svou zásluhu na tom bezpochybně má vliv školní výuky, ale i masových sdělovacích a komunikačních prostředků. U malých dětí a předškoláků je možné

⁶BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 91-08-03.

⁷BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 321. ISBN 91-08-03.

⁸ŠTOLC, Jozef. *Slovenská dialektológia*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1994, s. 103. ISBN 80-224-0036-X.

⁹Didovová, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. 1. Vyd. Ostrava: Nakladatelství TILIA, 1997. s. 52. ISBN 80-7042-478-8.

zachytit velký podíl tradičních dialektových prvků, jelikož je velice spontánně užívají tak, jak je přejala od svých prarodičů a zároveň jsou pro ně citově uspokojivou komunikací.

*„Posun v komunikačních příležitostech Člověka v dnešní době má důsledky i pro dialekt samotný; ten se mění, vyvíjí a tyto změny nás přesvědčují, že nejde o jazykový útvar mrtvý, který by udržovalo ze staromilství několik podivínů v odlehlých koncích Moravy, ale útvar živý“.*¹⁰

František Svěrák ve své knize *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví* rozděluje nářečí východomoravské do čtyř částí:

První částí je vlastní Podluží, kam patří obce Břeclav (Stará Břeclav), Lадná, Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec a Hrušky.

Další částí jsou obce s částečnou charvátskou kolonizací Poštorná, Charvátská Nová Ves a Hlohovec.

Třetí částí je obce Lednice a Valtice.

Čtvrtou částí jsou obce okresu hodonínského: Moravská Nová Ves, Lužice, Mikulčice, Josefo, Hodonín, atd.¹¹

Jelikož se zabývám běžně mluvenou jazykem v Lanžhotě, bude nás dále zajímat jen první oblast, a to Podluží.

3.1 Běžná mluva na podluží

Co se týče mluvy na Podluží, ani ta není v jednotlivých obcích ustálena. Tato situace se týká jak jedince, tak i srovnání mezi jednotlivými generacemi. Základem mluvy na Podluží je tradiční dialekt, který je posílen vztahem k regionu, je jakýmsi prostředkem ke sblížení mezi členy rodin a obcí. Jeho rysy jsou zejména hláskoslovné a tvaroslovné. Dialekt samotný definuje Krčmová jako „...*útvar národního jazyka, který je na rozdíl od jazyka spisovného*

¹⁰KRČMOVÁ, Marie. *Tradiční nářečí v současnosti* [online]. Brno, 1988, s. 85. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101629/A_Linguistica_36-1988-1_14.pdf?sequence=1

¹¹SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 7. ISBN 55-045-66.

*funkčně omezený: vznikl, ustálil se a funguje jako nástroj běžné denní komunikace mezi lidmi, kteří jsou si blízcí“.*¹²

Důležité je také zmínit rozdíly mezi mluvenou a psanou češtinou. Nejenom v českém prostředí, ale také v mnoha jazykových prostředích, jako je právě i Morava se přistupuje k rozdílu mezi mluvenou a psanou podobou jazyka a zvláště ještě rozdíl mezi spisovností a různými možnostmi nespisovnosti. Je zásadní skutečností, že pokud píšeme, snažíme se a přidržujeme se právě spisovného jazyka, ale samozřejmě ne vždy. Výjimkou jsou například mj. různé básně a písničky z prostředí Moravy a Podluží, které jsou jakýmsi odkazem a tradicí pro nářečí právě zde. Skládání různých nářečních písní zcela nevymizelo, příkladem může být nejenom folklor, který je pro Podluží a jihovýchodní Moravu vůbec typický, ale také skládání písniček pro novomanžele na předsvatební hostině, kde se současně loučí se svobodou zvané „svíca“. Většina místních lidí si také považuje tvorbu Rozálie Horákové – Uhrové, která složila spousty nádherných písniček. Jsou to tzv. „Rózčiny pěsničky“.¹³

Co se týče mluvené podoby jazyka, stejně jako v jiných oblastech zde platí, že když verbálně nekomunikujeme, vybíráme si podle příležitosti mezi spisovnou češtinou a jinými variantami mluvené češtiny. Faktem je, že pokud se jedná o projev na veřejnosti, snažíme se používat a držet formy spisovné češtiny. Je ale pravdou, že právě na Podluží si místní občané na akcích, které pořádají, jako je např. krojový výlet, fašank a hody, vybírají spíše formu nářeční mluvy.

Hody jsou jednou z nejvýznamnějších akcí v roce. Dne 20. srpna probíhá zahrávání hodů, je to zhruba čtyři týdny před hody. Zahrávání probíhá venku na náměstí. Hody v Lanžhotě většinou začínají 14.9 na svátek Povýšení svatého kříže. Všechno začíná čtvrtkem, kdy se pro máju jede vozem. Další den, tedy v pátek probíhá „strouhání máje“¹⁴, na kterou se potom upevňuje prapor a večer se kope jáma. V sobotu se mája staví a všichni lidé z města a nejen ti se chodí dívat, dále se v tento den volí i stárkové na příští rok, které potom v listopadu pořádají „Dívčí vínek.“ Mája se v Lanžhotě staví ručně. Na stavění se podílí jak chasa, tak ostatní obyvatelé (muži). Když se mája postaví, začínají hody. V neděli jde potom chasa pro stárka i s muzikanty, kde se veselí a pak odcházejí v průvodu pod máju, kde se tancuje až do

¹²KRČMOVÁ, Marie. *Tradiční nářečí v současnosti* [online]. Brno, 1988, s. 86. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101629/A_Linguistica_36-1988-1_14.pdf?sequence=1

¹³VERMOUZEK, Rostislav, a kol. *Lanžhot*. 1. vyd. BRNO: Musejní a vlastivědná společnost, 1983, s. 395. ISBN 54-012-83.

¹⁴Strouhání máje znamená zbavování se kůru stromu.

večerních hodin. V pondělí jsou potom tzv. „mužácké hody“ pro ženaté, kdy začíná „mužácké sólo“. Svobodná děvčata zavedou ženaté pod máju a tam se volí „mužáčtí stárce“, následně se začne tancovat a skákat „hošije“ a potom se jde zase veselit ke stárkům. Večer se jde opět k muzice. Co se týče dětí ve školce, těm začínají hody už ve středu, kdy pro stanovení svého malého stárka jsou pro prapor a následně si staví svoji vlastní máju. Oficiálně končí hody v úterý dalšího dne.

Další významnou zábavou je tzv. „Kača“, neboli Kateřinská zábava, při níž zvou stárce bývalé stárkové, které jsou datovány od roku 1965. Na této zábavě mají stárkové sólo a předvádějí různé scénky. Na Štěpána se pak ve vinárně pod Víchů, volí noví stárce. Když jsou zvoleni, začíná další zábava a tou je Štěpánská zábava. Další zábava, která následuje je Krojový ples, kde se chodí ve svátečním neboli v kroji.

Fašank neboli Masopust, je zábava, kdy stárce zvou bývalé stárky, datované od roku 1928. Začíná se pochodem a potom mají stárce sólo. Kluci následně skáčou přes šavle, což je zvykem. Na muzice se také chodí za masky, kdy se „pochovává basa.“¹⁵ Začíná po svátku Tří králů a končí na Popeleční středu tedy na Velikonocce.

Krojový výlet, což je další muzika začíná po svatém duchu 10. července. Je to zábava, která se uskutečňuje venku nejlépe někde v přírodě. Děvčata, která si vychází školu, jdou poprvé v kroji a mají své první sólo u muziky. Členové chasy chodí v letních šatech a kluci v třaslavicích.

V následujících podkapitolách se budu zabývat hláskoslovnými a tvaroslovnými rysy Podlužáckého nářečí.¹⁶

3.2 Hláskosloví

3.2.1 Vokály

Starší mluva v Lanžhotě, ale i ta dnes, obsahuje pětičlenný soubor krátkých a dlouhých samohlásek (*i, e, a, o, u, í, é, á, ó, ú*) a původní -ý splývalo ve výslovnosti s -í např.

¹⁵Pochování basy: znamená ukončení veškeré zábavy až do Velikonoc, jelikož začíná půst.

¹⁶VERMOUZEK, Rostislav, a kol. *Lanžhot*. 1. vyd. BRNO: Musejní a vlastivědná společnost, 1983, s. 400. ISBN 54-012-83.

(lít, lid'i, slišet, mlít).¹⁷Existuje spojitost všech samohlásek s neslabičným i na dvojhlásky *aj, ej, oj, uj, ij* (*daj, nesměj sa, bujní, atd.*).¹⁸

Zatímco ve spisovné češtině by tato slova měla dlouhou podobu, na Moravě se dlouhé samohlásky zkracují, např. ve slově *skaŭa, byato, mak, hrach*, inf. *dat, brat, hnat*, atd.¹⁹Co se týče přítomného času slov *plakat* a *moct*, zde taktéž dochází ke zkrácení (*plaču, možeš*). Nedlouží se ani v dativu mn. *-om* (*chlapom, dubom, telatom*).²⁰

Důležité je také zmínit zachovávání délky samohlásek v nářečí, např. *-ó* před *-jnebo* v některých případech před *-ňve* slovech *dóji, hnóji, bóji sa, stóji, aj*.²¹

V adverbích se dlouží koncové *-a* (*nikdá, indová, sotvá, ledvá*).²²

Dloužení nastává také v přičestí činném I. třídy, kdy se dlouží samohláska kmenová (*nést, védt, vézt, pekl*).²³

Změna ve zvratném zájmenu *se* na *sa* (*oňi se mi smáli – oňi sa mi smáli*).²⁴

V přehlásce *é>í* z 14. století, došlo k zachování původního *-é* na místo *-í* např. ve slovech (*uhlé, zelé, řéct*). Dále, také uprostřed slova jako (*kamének, světélko, postélka*).²⁵

3.2.2 Konsonanty

Konsonantická soustava je stejná jako ve spisovné češtině. Odlišuje se v malých rysech.

¹⁷BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 262, 268. ISBN 91-08-03.

¹⁸SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 11. ISBN 55-045-66.

¹⁹Tamtéž, s. 19.

²⁰BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, s. 9.

²¹BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 266. ISBN 91-08-03.

²²BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, s. 8.

²³Tamtéž, s. 8.

²⁴BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 91-08-03.

²⁵SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 7. ISBN 55-045-66.

Nářečí na Břeclavsku, neboli v Lanžhotě má tyto souhlásky: *p, b, f, v, m; t, d, n, l, d', t', ň, s, z, š, ž, c, č, r, ř, j; k, g, ch, h*; dále pak *ɣ, ʒ, ʒ*, spíše u seskupení hlásek např. *dibiy mñěu čas, lezgdō, prož ideš dom?*²⁶

Ve starší mluvě v Lanžhotě, dnes spíš jen velmi málo nebo vůbec tvrdé *l*, které se na části území artikuluje špičkou jazyka a vyslovuje se jako *ɫ*, které někdy splývá se sousedním *u, ú*, takže se realizuje jako *u* např. (*hɫava, biɫa, šɫa*). Tzv. obalované *l* se vyskytuje v kořeni slova.

V inventáři souhlásek se vyskytuje ve většině nářečí dvojice *l – l*. Tvrdé *l* je před starým *a, o, u*, netvrdé *l* před *i, ě, e* např. (*hlava, hlúpá, napoli, dúlek x list, les, tela/tele, chvíla*).²⁷

Změna *l > lu* nastala na celém území českého jazyka, zbytky *lse* zachovaly pouze ve východomoravských nářečích např. (*chlp, tlstý, žltý*) popř. (*chup, žutý*).²⁸

U souhlásek jako je *d', t'* dochází v některých případech k depalatalizaci např. *ty – ti pl., tich – těch, tim – těm, negde – někde, nějak – nějak, aj.*) V případě některých souhlásek jako je např. *n, t* dochází naopak k palatalizaci např. (*deň, tídeň, jeleň,*); (*otkát' – odkud, kost', nit'*).

Typická ke v Lanžhotě elize *j a h* např. ve slovech (*esli – jestli, enom – jenom, eště/ešče – ještě; lanž+ot, lanž+očí, +lohoveckí*).

Existence nslabičného *-n*, které se vyskytuje v případech (*sedn, osn*).²⁹

Asimilace *v* k předcházející neznělé souhláске (*kfočna, tfrdá, sfíčka, k fám*).

Změna měkčení také v *št' > čt'* (*ščitat, šťastní, naščestí, ščedri*).

²⁶Tamtéž, s. 11.

²⁷BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 262, 269. ISBN 91-08-03.

²⁸KOMÁREK, Miroslav. *Dějiny českého jazyka*. 1. vyd. BRNO: vydavatelství s.r.o, 2012, s. 89 ISBN: 978-80-7294-591-7.

²⁹BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 91-08-03.

3.2.3 Změny sledované v praktické části práce

Níže jsou popsány fonologické a fonetické změny, které budu více rozebírat v praktické části. Při jejich výběru jsem vycházela z četností, s jakou se objevovaly v promluvách respondentů tohoto výzkumu.

a) Přehláska a > ě

U přehlásky a > ě, která vznikla, ve 12. Století, dochází k tomu kdy, samohláska -a, která není přehlasovaná na samohlásku -ě, zůstává stejná a tudíž ke změně vůbec nedochází např. (*moja, do kopca, od učitelá, kaša, slepica, kuřa, prasa, tela, mňa, ťa, sa, jačmeň*). Dále se používá v podstatných jménech vzoru kuře a to např. (*kuřa, kuřati, kuřate*), vyskytuje se ale také v odvozených od přídavných jmen např. (*telací – telecí, knížací – knížecí*).³⁰

Samohláska se dále také vyskytuje u infinitivů jako (*hořat – hořet, visat – viset, ležat – ležet*).³¹

b) Úžení u > i

Ani zde nedošlo ke změně u > i z druhé čtvrtiny 14. století, kdy se samohláska -u, zachovala a v -í se nezměnila (např. *ludé, slúbit, kožuch, břuch, Jura, cuzí, plúca aj.*).³² Stejná koncovka se objevuje i v dat. a lok. jedn. č. např. (*k zelú, v staveňú, aj.*).³³

c) Diftongizace ú > ou

Při této změně z 15. století se zachovalo původní -ú, kdy ke změně na -ou, nedošlo. (*múka – mouka, lúka – louka, sút – soud, súsed – souted, berú – berou, dluhy - dlouhý*).³⁴

³⁰SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 7. ISBN 55-045-66.

³¹BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, s. 7.

³²SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 12. ISBN 55-045-66.

³³BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, s. 20.

³⁴SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 7. ISBN 55-045-66.

d) Přehláska ie>í

K této přehlásce docházelo v 15. století. I v tomto případě však ke změně nedošlo a to konkrétně ve slově *mít x mět*, což je dáno tzv. moravskou krátkostí v původně dvojslabičných infinitivech. Z toho důvodu nemohlo ke změně *ie>í* dojít.³⁵

e) Tautosylabická přehláska aj>ej

Ke změně přehlásky *aj>ej* z 15. - 16. století taktéž nedošlo. Zůstalo zde zachovalé *-aj* (*vajcě – vejce, najkrásnější- nejkrásnější, daj – dej, zavojal – zavolej, prodaj – prodej, dělaj - dělej*).³⁶

f) Obměna u>o

Tato tzv. fonetická obměna se používá na větší části východomoravských dialektů a to zejména u sloves *muset, moct*. Nářeční forma *moset* vznikla ze staršího *muset*.³⁷ Sloveso *moct* v 1. os. sg. jako *možu*, *-o* se v tomto případě používá ve všech osobách na rozdíl od spisovného časování, kde se mění na *-u -můžu*.

g) Elize j

Zde dochází k obměně hlásek a to zejména u spojky (*jestli – esli*). U variant *ještě, jenom, jinačí*, které mají v nářečí podobu *eště, enom, inačí* dochází k zániku počátečního *-j*.

h) Depalatalizace v předponě -ně

Nastala jako jinde na Moravě ve slovech (*negdo, neco, nejakí, nekolik*).³⁸

i) Asimilace souhlásky –v

Souhláska *-v* podléhá zpětné asimilaci např. (*poléfka, lemúfka, stofka, maúfka, ofca, f trní, f kopřivách.*). Na většině území Břeclavska a dol. Pomoraví podléhá hláska *-v* postupné

³⁵ Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 508. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

³⁶ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 264. ISBN 91-08-03.

³⁷ Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 506. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

³⁸ SVĚRÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 30. ISBN 55-045-66.

asimilaci znělosti, a to ve skupinách *tv, sv, kv, sv, chv* např. (*potřora, sfúj, křjet, šfagr, sfiňa, chfálit, sfjet.*).³⁹

3.3 Tvarosloví

3.3.1 Substantiva

Instrumentál sg. má většinou koncovku *-u* (*kostú, nitú, za pecú*). V instrumentálu pl. u substantiv v ženském, mužském i středním rodě mají koncovku *-ama* (*kostama, vajcama, slepicama, nožama, městama*). Paradigma žena a duše je stejné (v důsledku toho, že neproběhla přehláska *a>ě, u>i*).

Spisovné a nespisovné varianty vzoru <i>duše</i> v singuláru		
Nominativ	<i>duše</i>	<i>duša</i>
Genitiv	<i>duše</i>	<i>duše, duši</i>
Dativ	<i>duši</i>	<i>duši</i>
Akuzativ	<i>duši</i>	<i>dušu</i>
Vokativ	<i>duše</i>	<i>dušo</i>
Lokál	<i>duši</i>	<i>duši</i>
Instrumentál	<i>duší</i>	<i>dušú</i>

Podstatná jména mají v pl. lokálu koncovku *-ách* (*stromách, mužách, komárách, vojákách*) – obecná tendence běžného jazyka. V instrumentálu (po měkkých souhláskách) mají zakončení *-ama* (*s koňama – s koňmi, s košama – s koši, s učitelama – s učiteli*).

Koncovka *-om* v dativu pl. u podstatných jmen mužského a středního rodu např. (*súsedom, pekařom, psom, mňestom*). Tato koncovka je zejména vlivem slovenského jazyka.

Koncovka *-och* (*óch*) v lokálu pl. taktéž u podstatných jmen mužského a středního rodu např. (*kamnech, vajcoch, koňoch, břehoch*).⁴⁰

³⁹Tamtéž s. 25, 26.

⁴⁰BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 266. ISBN 91-08-03.

3.3.2 Adjektiva

V přivlastňovacích adjektivech v akuz. mužského rodu životného v čísle jednotném se používá koncovka *-ého* (*viděl sem susedového psa- viděl jsem sousedova psa*). V čísle množném ve stejném případě se používá koncovka *-ich* (*viděl sem susedovych psů – viděl jsem sousevy psy.*).⁴¹

U tvrdého vzoru typu *mladá* se v instrumentálu *s mladí*, což je záležitost hláskoslovná hojně u adjektiv projevuje. V našich materiálech se však tyto specifika adjektivní flexe výrazně neprojevily.

Zde pro srovnání jsem vytvořila tabulkové zpracování. Jak můžeme vidět v genitivu, dativu a lokálu se objevuje zakončení *-ej, éj*, což vzniklo vyrovnáním tvarů např. *dobré, dobrého* ve shodě se zájmenou deklinací (*mej, méj*).⁴²

Spisovné a nářeční varianty vzoru <i>mladá</i> v singuláru		
Nominativ	<i>mladá</i>	<i>mladá</i>
Genitiv	<i>mladé</i>	<i>mladej, mladěj</i>
Dativ	<i>mladé</i>	<i>mladej, mladěj</i>
Akuzativ	<i>mladou</i>	<i>mladí</i>
Vokativ	<i>mladá</i>	<i>mladá</i>
Lokál	<i>mladé</i>	<i>mladej, mladěj</i>
Instrumentál	<i>mladou</i>	<i>mladí</i>

⁴¹SVĚŘÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 54. ISBN 55-045-66.

⁴²Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 306. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

3.3.3 Pronomina

U přivlastňovacího zájmena *můj* se v instrumentálu mění koncovka *-i* na *-a* dochází taky ke zkácení *-a* ve slově (*s nama, s fama*).

Při flexi osobního zájmena *on, ona* bez rozdílu životnosti je v akuzativu tvar (*ho, ju*). V instrumentálu (*s ním, s ní*).

Lokál sg. ukazovacího zájmena *to* má tvar *o tem* (*o tem sa s ní nebavím*). Jendá se o analogické vyrovnání měkké flexe zájmen (*temu x našemu*). Objevují se v genitivu sg. (*teho*), dativu (*temu*), akuzativu (*teho*) a ve vokativu (*teho*).⁴³

Pro lepší představu jsem se rozhodla tyto tvary včlenit do tabulkového zpracování.

ZÁJMENA UKAZOVACÍ						
	Singular			Plurál		
Nom.	<i>ten</i>	<i>tá</i>	<i>to</i>	<i>tí</i> (živ.) <i>ti</i> (než.)	<i>ti</i>	<i>ti</i>
Gen.	<i>teho</i>	<i>těj</i>	<i>teho</i>	<i>tich</i>	<i>tich</i>	<i>tich</i>
Dat.	<i>temu</i>	<i>těj</i>	<i>temu</i>	<i>tím</i>	<i>tím</i>	<i>tím</i>
Akuz.	<i>teho</i> (živ.) <i>ten</i> (neživ.)	<i>tú</i>	<i>to</i>	<i>tich</i> (živ.) <i>ti</i> (než.)	<i>ti</i>	<i>ti</i>
Lok.	<i>tem</i>	<i>těj</i>	<i>tem</i>	<i>tich</i>	<i>tich</i>	<i>tich</i>
Instr.	<i>tím</i>	<i>tú</i>	<i>tím</i>	<i>tima</i>	<i>tima</i>	<i>tima</i>

Zde je vidět že dochází k tvrdnutí a dloužení hlásek.

U přivlastňovacích zájmen rodu ženského v genitivu, dativu a lokálu jsou tvary shodné s tvrdým skloněním tj. (*mojej, našej/mojěj*).⁴⁴

⁴³ Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 382. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

⁴⁴ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 268. ISBN 91-08-03.

Ve tvarech lokálu a instrumentálu se rozlišuje např. (o *tem/tom/tém, našem/našem x s tím/tým/tym, naším/našým/našym*).⁴⁵

ZÁJMENA PŘIVLASTŇOVACÍ						
	Singulár			Plurál		
Nominativ	<i>náš</i>	<i>naša</i>	<i>naše</i>	<i>naši (živ.)</i> <i>naše (neživ.)</i>	<i>naše</i>	<i>naše</i>
Genitiv	<i>našého</i>	<i>našěj</i>	<i>našeho</i>	<i>našich</i>	<i>našich</i>	<i>našich</i>
Dativ	<i>našému</i>	<i>našěj</i>	<i>našému</i>	<i>naším</i>	<i>naším</i>	<i>naším</i>
Akuzativ	<i>našého (živ.)</i> <i>náš (neživ.)</i>	<i>našu</i>	<i>naše</i>	<i>našich (živ.)</i> <i>naše (neživ.)</i>	<i>naše</i>	<i>naše</i>
Lokál	<i>našem</i>	<i>našěj</i>	<i>našem</i>	<i>našich</i>	<i>našich</i>	<i>našich</i>
Instrumentál	<i>naším</i>	<i>našú</i>	<i>naším</i>	<i>našíma</i>	<i>našíma</i>	<i>našíma</i>

U rodových zájmen došlo k vyrovnání tvrdého a měkkého typu: *teho – našeho*.

Deklinace *já, mňa* je změna zaměřená na přehlásku *a>ě*, ke které nedochází. U akuzativu osobního zájmena *já* se zachycují podoby pouze bez přehlásky, představované výrazem *mňa*.⁴⁶

Zde můžeme vidět, nerealizovanou přehlásku *a>ě*.

ZÁJMENA OSOBNÍ				
	Singulár		Plurál	
Nominativ	<i>já</i>	<i>ti</i>	<i>mi</i>	<i>vi</i>
Genitiv	<i>mňa, ňa</i>	<i>tebja</i>	<i>nás</i>	<i>vás</i>
Dativ	<i>mně, ně</i>	<i>tebje</i>	<i>nám</i>	<i>vám</i>

⁴⁵BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, s. 30.

⁴⁶Český jazykový atlas 5. Nakladatelství Academia, Praha 2005, s. 54. ISBN 978-80-86496-95-5, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z:<http://cja.ujc.cas.cz/CJA5/>

Akuzativ	<i>mňa, ňa</i>	<i>tebja</i>	<i>nás</i>	<i>vás</i>
Lokál	<i>o mně</i>	<i>tebje</i>	<i>nás</i>	<i>vás</i>
Instrumentál	<i>mnú</i>	<i>tebú</i>	<i>nama</i>	<i>vama</i>

Zájmeno *všechno* má základ v podobě *veš*. Ve staré češtině se jednoslabičné tvary v nom. a akuz. sg. i pl. (*veš*, *vši*) spojovaly s formanty *-cek*, *-chen* a zatlačovali tak tvary kratší. Výraz *všecko* je rozšířen po celé české republice a hojně se používá i ve východomoravských nářečích.⁴⁷

3.3.4 Numeralia

Číslovka *jeden*, *jedna*, *jednomá* v genitivu tvar *jedného*, *jednéj* a v dativu *jednému*. Číslovky *dvá*, *obá* (m. živ.), *dva*, *oba* (m. neživ.), *dvje*, *obje* (f.n.) se skloňuje následovně: gen. lok. *dvoch*, *oboch* (m.), *dvjech*, *objech* (f.), dat. *dvom*, *obom* (m.); *dvjem*, *objem* (f.), instar. *dvoma*, *oboma* (m.), *dvjema*, *objema* (f.). Číslovky *tři*, *čtyři* mají nominativní tvary: *třé/ tři*, *štíré/ štíri*. Číslovky *pjet*, *šest*, *sedn*, *osn*, *devjet*, *deset*, *jedenást* mají v nepřímých pádech klasickou dvojtvarou flexi (*pjet/pjeťi*. *šest/šestí*). Číslovka *sto* má deklinační koncovky vzoru „město“, používá se tedy *dvje sta tři sta* atd., ale *pjet*, *šest*, *sedn*, *osn sto korun*. Zájmené číslovky *kolik*, *tolik* mají v nepřímých pádech tvary *kolika*, *tolika* // *kolikaťi*, *tolikaťi*, ale v lokálu a instrumentálu má tvar *kolik* na většině této oblasti tvar *kolci*, př. *ot kolika//kolikaťi hodín*; *o kolikaťi// kolci hodinách*.

Číslovky řadové se skloňují podle adjektivní flexe: *první*, *třetí*, *tisící* jako „*jarní*“; *druhá*, *štvrtí*, *pátí* atd. jako „*dobří*“ (*mladí*). Pouze ve spojení s *pú/púlse* vyskytují tvary jmenné jako *púl štvrtka metráka*, *púl páta/šesta/sedma* atd. Druhé číslovky mají v nom. akuz. pl. tvary jmenné př. *pateri*, *šesteri*, ale v ostatních pádech tvary složené, např. v gen. *pterích šatú* atd. Patří sem také zájmené adjektivum *nekolikateri*, př. *nekolikateri šati*. Složené skloňování podle vzoru *jarní*

⁴⁷ Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 388. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

mají číslovky *dvoji, oboji, troji*. Tvary zájmenné jsou jen v nominativu a akuzativu plurálu např. *dvoje dveřa, oboje boti*.⁴⁸

3.3.5 Adverbia

Komparativ má koncovky *-ej* (*teplejc, častějic*).

U adverbií způsobu se v některých slovech dává koncovka *-i* (*běš pomáli – běš pomalu*). Dochází zde dloužení krátkého *-a* na *-a* dlouhé.

Přidávala se také koncovka *-aj* (*henkaj, dneskaj, totkaj, fčilkaj*).⁴⁹

Zvláštností pro adverbia místa je slovo *dole*, které si zachovává staré *-u -dúle*.

3.3.6 Verba

3. os. pl. má jádro nářečí sestavy koncovek *-ú, -á, -ajú* (*nesú, prosá, d'elajú, věd'á, jed'á*).

V infinitivu dochází ke změně *e > á* (*házat, sázat, vázat*).

Převažují zde původní tvary bez přehlásky 3. os. pl. *a > ie* (*prosá, ležá, umňá*).⁵⁰

Tvary 1. a 2. osoby plurálu rozkazovacího způsobu mají zakončení *-ime, -ite* např. (*pošlime / pošlite, podlitesa...*).⁵¹

Příčestí trpné se vyskytuje ve tvaru složeného sklonění, např. (*je zametené, je uklizené, je pod'elané*).⁵²

3. os. pl. je koncovka *-ú* namísto *-í* (*dělajú - dělají, sázejú – sázejí, prosijú - prosí*).

⁴⁸SVĚŘÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 59, 60. ISBN 55-045-66.

⁴⁹SVĚŘÁK, František. *Nářečí na Břeclavsku a v dolním Pomoraví*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1966, s. 13. ISBN 55-045-66.

⁵⁰BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 269. ISBN 91-08-03.

⁵¹Tamtéž, s. 270.

⁵²Tamtéž, s. 265.

Koncovky *-u* v 1. os. sg. a *-ú* v 3. os. pl. (*možu – možú, pečú – pečú, třu – třú*).⁵³

Zvláštní tvar u sloves jako (*možu, mosím- můžu, musím*). Nářeční forma kdy sloveso *moset* vzniklo ze staršího *muset*, tzv. fonetická obměna *u>o*.

Nářeční tvary 1. os. sg. ind. prez. sponového slovesa *být* vykazují četné diference morfologické *sem x su*. Sekundární podoba *su*, byla vytvořena analogicky podle pravidelných podob sloves typu *nesu, беру, mažu, pečú*.⁵⁴

⁵³Tamtéž, s. 267.

⁵⁴Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002, s. 604. ISBN 978-80-86496-81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

4 Metodika výzkumu

V této představím jednotlivé kroky, které byly při výzkumu lanžhotské mluvy provedeny, a to jak pořízení nahrávek, podrobnější popis vybraných mluvčích a jejich rozdělení podle generací a pohlaví, přepis nahrávek pro účely výzkumu a také samotný výzkum a následná kvalifikace dat.

4.1 Nahrávky

Nahrávky byly pořízeny v časovém rozmezí tří měsíců, kdy první nahrávání proběhlo v září roku 2016 a poslední v listopadu téhož roku. Všechny nahrávky se uskutečnily v Lanžhotě. Rozhovory se odehrály v domácím prostředí respondentů. Celkem se jich zúčastnilo 11 mluvčích.

Délka všech rozhovorů činí deset minut, po skončení tohoto času byli respondenti upozorněni na uplynutí času. Výběr tématu záležel čistě na mluvčích samotných, takže nebyli ve vyprávění ničím omezováni, ani nebyl jejich projev nijak usměrňován. Většina nahrávek byla vedena formou dialogu, pouze zastupující starší generaci mužů se jednalo spíše o monolog, který usměrňovala autorka této práce, a to s ohledem na nedostatek respondentů tohoto pohlaví a věkové kategorie.

4.2 Charakteristika respondentů

V této kapitole bych ráda představila jednotlivé mluvčí, se kterými jsem pracovala a kteří byli vybráni za účelem zachycení běžné mluvy v soukromém rozhovoru ve městě Lanžhot. Jak jsem již zmínila v předchozí podkapitole, rozhovory byly až na jeden případ vedeny formou dialogu dvou mluvčích stejné generace.

Pro účely této práce a pro porovnání běžné mluvy obyvatelů Lanžhota různých generací jsem si respondenty následně rozdělila do tří skupin. První nahrávanou skupinou byla starší generace osob narozených před rokem 1948, druhou střední generace narozená před rokem 1980 a třetí generací jsou nejmladší lidé narozeno po roce 1980. Dalším kritériem, spíše pomocným bylo dělení na muže a ženy.

V následujících podkapitolách blíže popíšu jednotlivé mluvčí. V přepisech jsou respondenti označeni jako mluvčí A a mluvčí B. Přepis nahrávek jsem prováděla pomocí znaků Doulos SIL.

4.2.1 Starší generace narozená před rokem 1948

V rámci rozhovorů starší generace se zúčastnily celkem tři osoby, a to dvě ženy a jeden muž.

a) Starší generace ženy

V první nahrávce se jedná o osoby ve věku devadesáti let. Zde jsem si zvolila kamarádky Marii Petrlovou a Marii Janotovou. Obě tyto ženy, žijí celý svůj život ve městě. Jejich nejvyšší dosažené vzdělání je základní. Marie Petrlová žila celý svůj život s Lanžhotě, až na pár let, kdy musela v rámci totálního nasazení na několik let narukovat pracovně do Rakouska. Po svém návratu na konci války pracovala celý život jako dělnice v podniku Gumotex a později v důchodu jako pomocná síla v kuchyni restaurace Na Šlajzi přímo v Lanžhotě. Marie Janotová žila rovněž celý svůj život v Lanžhotě a pracovala jako prodavačka v místní prodejně potravin.

b) Starší generace muži

V této skupině mám pouze jednu osobu, muže ve věku osmdesáti let, a to proto, že se mi nepovedlo spojit dva respondenty stejné generace. Oslovila jsem tak pana Ciprysa, který ve městě taktéž pobývá celý život. Vystudoval střední průmyslovou školu obor strojírenství v Břeclavi a poté pracoval jako dělník v podniku Otis. Jeho vyprávění usměrňovala vnučka. Forma této nahrávky ve většině času v monologu mluvčího, kdy zásahy jeho vnučky byly minimální a pouze za předpokladu, když to daná situace vyžadovala.

4.2.2 Střední generace narozená před rokem 1980

Při oslovování osob střední generace za účelem vedení rozhovoru už nebyl takový problém, tudíž se zde zúčastnily celkem čtyři osoby.

a) Střední generace ženy

Ve druhé nahrávce se jedná o osoby ve věkové kategorii pětapadesáti let. Zde je mluvčí Hana Strnadová, která se vyučila prodavačkou v Brně, tam také několik let po vyučení prodávala v masně. Později ale nastoupila do podniku Gumotex v Břeclavi, kde pracuje dodnes jako dělnice. Druhou mluvčí je Jarmila Dvořáková, která dosáhla pouze základního vzdělání a pracuje rovněž v podniku Gumotex jako dělnice.

b) Střední generace muži

Zde jsem si vybrala osoby ve věku šedesáti let. Jedná se o dialog mezi Václavem Strnadem, který se vyučil na učňovském středisku v Břeclavi jako obráběč kovů, a Jiřím Prajkou, který je taktéž vyučen jako automechanik. Nyní je zaměstnanec Českých drah. Oba muži žijí celý svůj život ve městě Lanžhot. Václav Strnad pracoval v podniku Otis jako dělník, později ale odešel do invalidního důchodu z důvodu závažného onemocnění.

4.2.3 Mladší generace narozená od roku 1980

U mladší věkové generace se nářeční mluva neprojevuje tak zásadně jako u starší a střední generace, jelikož jsou tito lidé ovlivněni místem, ve kterém aktuálně žijí například v rámci studijního pobytu nebo kvůli své práci. Rozhovor zde vedly celkem čtyři osoby.

a) Mladší generace ženy

Do třetí nahrávky jsem si vybrala dvě své kamarádky, které jsou dosti ovlivněny mluvou spisovnou, jelikož obě studují vysokou školu v Ostravě. Jedná se o Martinu Pluckovou a Šárku Drozdovou ve věkové kategorii pětadvaceti let. Také je potřeba uvést, že Martina dříve bydlela v Hodoníně a později se přestěhovala spolu s rodinou do města Lanžhot, kde už bydlí patnáct let.

b) Mladší generace muži

Zde se jedná o osoby ve věkové kategorii třiceti let. V této nahrávce jsem oslovila Zdenka Ciprysa, který je vyučeným truhlářem v Hodoníně a Ctirada Drozda, který je taktéž vyučený, ale kuchař-čísník v Mikulově. Oba muži žijí i nadále v městě Lanžhot, kde založili rodiny.

4.3 Fonetická transkripce

Závěry uskutečněné analýzy vyvozují zejména z transkribovaných textů. Z toho důvodu se zmiňují i o fonetické transkripci, taktéž rozvedu i speciální značení, které jsem v textech použila.

Fonetickou transkripcí je myšlen grafický přepis zvukové řeči bez ohledu na jeho pravopis. Jedním z nejznámějších systémů je Mezinárodní fonetická abeceda IPA, jejíž základ

tvoří především latinka. Jeho cílem je standardizace psané podoby lidské řeči. Systém využívají ať už učitelé cizích jazyků, studenti, lexikografové i překladatelé.

Jedním ze systémů značek, který je možné v českém jazyce použít je zjednodušený způsob značení. Tuto metodu jsem při přepisu použila i já. Následně byl sestaven seznam speciálního značení, které je možné v práci nalézt. Pro transkripci jsem zvolila znaky Doulos SIL.

Pomocí systému IPA se dají zachytit komponenty řeči jako souhlásky, samohlásky a suprasegmentální jevy. Systém IPA vyvinula Mezinárodní fonetická asociace s cílem standardizovat zápis zvuků lidské řeči. Systém přepisu IPA využívají lexikografové, studenti a učitelé cizích jazyků, jazykovědci, logopedi, zpěváci, herci, tvůrci umělých jazyků i překladatelé.

a) Vokály

[i] – podoba psaného vokálu tvrdého i měkkého

[+] – vypouštění vokálu

U kvantity vokálů jsem používala běžné grafémy s diakritickou čárkou.

b) Konsonanty

[+] – vypouštění konsonantu

[ʒ] – výslovnost dž

[ʔ] – ráz

[x] – pro konsonant ch

[ɰ] – znělé ch - spíše ojedinělé

[ɹ] – slabikotvorné l

[] – slabikotvorné r

Hlásky jsem zapisovala běžnými grafémy, ale některé se neshodovaly s pravopisem, např. [narozeňini]. Zaznamenávala jsem tak také výslovnost [d', t', ň], např. [hňed'í].

c) Suprasegmentální jevy

[↑] – antikadence

[↓] – kadence

[→] – polokadence

[/] – krátká pauza, pouze pro nádech

[//] – delší pauza

[///] – dlouhá pauza, použita při ukončení promluvy

4.4 Analýza dat

Při samotné analýze dat jsem se v nahrávkách zaměřovala zejména na sledování nářečních jevů v rovině hláskoslovné na přehlásky, především na *a>ě*, tu konkrétně na používání varianty zvratného zájmena *se/sa*, dále jsem věnovala pozornost používání variant morfologické *ú* na diftongu *ou*. Dále sleduji poměr užívání *u* a *i* v mluvě obyvatel Lanžhota a tautosylabickou přehlásku *aj>ej*. Důležité je také sledovat nářeční obměny *u>o*, které se v mluvě výrazně objevují.

Sledování těchto hlásek je zajímavé především proto, že na rozdíl od českého území přehlásky a změny (např. *a>ě*, *u>i*, *ú>ou*, *u>oa* *aj>ej*) ve východomoravských nářečích neproběhly a mohou tak dokumentovat užívání nářečních prvků v běžné mluvě.

Některé z uvedených přehlásek pochopitelně ovlivňují i morfologii nářečí, což lze ilustrovat například na paradigmatech typu *duše* (*duša*) či *stavení*. V rovině morfologické budu sledovat právě tvary vzoru *duše* a několik dalších specificky východomoravských rysů ve stavbě slovních tvarů.

Při zpracování analýzy jsem postupovala následovně. V přepsaných nahrávkách jsem nejprve sečetla výskyt všech variant (A), následně jsem sečetla výskyt všech odchylek od spisovného jazyka (B). Pomocí vzorce pro vyjádření procentuálního podílu (viz vzorec 1) jsem zjistila procentuální zastoupení nářeční varianty (x) v konkrétních promluvách, jak jednotlivých pohlaví, tak generací.

$$x = \frac{B * 100}{A}$$

Všechny údaje byly zaznamenány do vytvořených tabulek a dále více rozebrány, v závěru práce z nich vyvodím obecnější závěry. Jelikož byl výzkum prováděn na menším vzorku zúčastněných, v tomto případě 11 mluvčích, z nichž máme čtyři zástupce pro každou generaci. I když jsou nahrávky v desetiminutovém rozsahu, jejich transkripční přepisy, které dokládám na CD, jsem ponechala v časovém úseku dvaceti minut a více minut. Nemůžeme předpokládat, že bychom dospěli k obecně platným výsledkům, protože s větším počtem zapojených respondentů by se jednotlivé výsledky jistě pozměnily. Tato sonda by však měla sloužit jako užitečný vstup do běžné mluvy obyvatel Lanžhota.

5 Zhodnocení nahrávek mluvy ve městě Lanžhot

Nyní, na základě představených specifik podleského nářečí a představeného metodologického postupu představím několik nejvýraznějších případů.

5.1 Výskyt *a>ě* v promluvách respondentů na případu konkurence tvarů *se/sa*

Ze všech příkladů užití *a/ě* v promluvách respondentů jsem si zvolila užívání tvaru *se/sa*, a to proto, že jsem zde našla největší podíl užívání nářečních tvarů.

Výskyt <i>sa</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100%	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 45 %	Mladší: 94 %

Z tabulky lze vyčíst, že výskyt nářečního tvaru *sa* v promluvách respondentů je opravdu vysoký, zvláště u starší a střední generace. Naopak v mladší generaci je výrazně nižší, zejména u žen. Důvodem pro nižší výskyt nářeční tvarů může pravděpodobně být změna prostředí, ve kterém se dané osoby (studentky vysokých škol) v současné době nacházejí. U mladší generace mužů je výskyt nářečního tvaru taktéž vysoký, v tomto případě se dá mluvit o určitém vlivu starší a střední generace, a také prostředí, protože ani jeden z mužů na delší dobu jazykové prostředí Lanžhota neopustil.

Výskyt <i>se</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 0 %	Starší : 0 %
Střední: 0 %	Střední: 0 %
Mladší : 55 %	Mladší: 6 %

Výskyt tvaru *se*, jak můžeme vidět v tabulce, je hojně používaný, pouze mladší generací žen. Jak už zde bylo zmíněno, tato situace je ovlivněna prostředím ve kterém se

dotyčné osoby nachází. U mladší generace mužů změna proběhla jen v malém množství. U ostatních generací jako je střední a starší neproběhla vůbec.

Celkové srovnání poměru <i>se/sa</i> u všech respondentů	
Sa: 94 %	Se: 6 %

Nakonec jsem se pokusila o celkové srovnání výskytu tvarů *se/sa*. Ze všech rozhovorů, které proběhly, byl výskyt *sa* dominantní, a to v 94 % oproti tvaru *se*, který se objevil pouze v 6 %. Tudíž je patrné, že nářeční varianta *sa* je v běžné mluvě Lanžhota hojně používá.

K otázce užívání variant staršího *-a* a novějšího *ě/e* se vrátím ještě v obecném zhodnocení četnosti variant v rozhovorech.

V tabulce je proveden procentuální výskyt *-a*.

Výskyt <i>-a</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 40 %	Mladší: 86 %

Zde vidíme, že výskyt změny (přehlásky) *a>ě* v promluvách respondentů, která ve východomoravském nářečí neproběhla, je nejlépe znát u starší a střední generace. Výjimku netvoří ani mladší generace mužů, která ač netvoří úplných 100 %, i tak je procentuální hodnota vysoká. Na rozdíl u žen mladší generace, kde je pokles výrazný. Výskyty byly zaznamenány u podstatných jmen např. *prasa*, *u nárazá*, *pola*, *tela*, *zvíra*, *lavica*, *nohavica*, *krupica*, *měřica*, *opica*, *medvědica*, *Lednica*, *u Tomáša*. U přídavných jmen jako: *lahkí*, *ťazkí*, a také u sloves: *přemíšlat*, *natácat*, *ječat*, *obracat*, *sjížd'at*, *bečat*, *ležat*, *kňučat*, *klečat*.

Častými výskyty, které byly také hojně zaznamenány, byla zájmena *mně/mňa*. Proto jsem se rozhodla i tyto výskyty uvést do tabulky.

Výskyt <i>mňa</i> v promluvách respondentů
--

ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 0 %	Mladší: 100 %

Jak je vidět výskyty jsou téměř u všech generací v nejvyšší hodnotě což je 100 %. Výjimku opět tvoří mladší generace žen a to s procentuální hodnotou 0. Je jasné, že ženy používaly ve všech konkrétních případech v rozhovoru spisovnou formu tedy *mně*. Používání této formy by mohlo mít zase za následek prostředí, ve kterém se v současnosti obě ženy nachází.

5.2 Výskyt změny u>i

Výskyt <i>-u</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 45 %	Mladší: 75 %

V tabulce s výskyty změny (přehlásky) *u>i* v promluvách respondentů, která taktéž ve východomoravském nářečí neproběhla, můžeme zaznamenat největší hodnotu opět u generace starší a střední jak u mužů, tak u žen. Naopak nejmenší počet nám vychází u generace mladší a to konkrétně u žen. V mladší generaci mužů je stav na vyšší úrovni. Výskyty můžeme vidět u substantiv např. *ludé, břuch, tržnicu, prácu, silnicu, nemocnicu, ulicu, márnici, kostelnicu, kyticu, udicu, slepicu*. U verb např. *nechcu, slůbil, čut*. U adjektiv př. *cuží*

5.3 Výskyt změny ú>ou

V tabulce proveden procentuální výskyt *-ú*.

Výskyt <i>ú</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %

Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 24 %	Mladší: 95 %

V této tabulce se nejvyšší hodnota vyskytuje ve starších a středních generacích. Důležité je také zmínit, že tento výskyt změny *ú>ou* v tomto nářečí neproběhl. Výrazným poklesem se stávají hodnoty u mladší generace žen. Kde jak už bylo v předchozích tabulkách zmíněno, jak důležitý vliv na mluvu má dané prostředí. U mladší generace mužů se hodnota pohybuje výrazně vysoko. Doložené výskyty u slov, substantiva př. *lúka, múka, tlamú, kúsek, krúžek, průtek, s Dášú, búda, rúcho*. U verb př. *žerú, búchá, řeknú, posunút, lenút, sednúť, dotknút, lúčiť sa, trúbit sudít. Ukradnúť, lúpat, kúpit*. U adjektiv př. *černú, bílú, barevnú, malovanú, okatú, veľkú, malú, bohatú, chudú, tlustú, čistú, špinavú, hlúpý, múdry, kropenatú*.

5.4 Výskyt přehlásky *ie>í*

V tabulce je uveden procentuální výskyt konkurence *mít x mět*.

Výskyt <i>-ě</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 50 %	Mladší: 100 %

Výskyt přehlásky *ie>í*, která v nářečí taktéž neproběhla je opravdu vysoká a to u všech generací s výjimkou mladší generace žen, kdy hodnota v tabulce ukazuje 50 %, což je přesně polovina a také je to nejvyšší hodnota, která se u mladší generace žen do té doby zaznamenala. Slova, která se v tomto případě používají, jsou slovesné infinitivy slovesa *mít x mět*. V rozhovorech se vyskytují u starší generace, a to např. „*říká že jag bude mňet barák; aš to budeš mňet fšcko; bude mňet teho času víc*.“ U střední generace př. „*fčil budeš mňet naroženi; bude mňet negdo naroženi; iva slámka bude mňet v břeclavje; bude mňet v břeclavje cukrárnu; to mosí mňet; mosí mňet fšcko; ona bude mňet v ři+nu dva; malí bude mňet naroženi; bude mňet pjet rokú; jag budeš mňet čas*.“ U mladší generace př. „*pat třeba mohla mňet nějaké problémi; budeme mňet viajpičko*.“

5.5 Tautosylabická přehláska aj>ej

Výskyt přehlásky -aj v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 0 %	Mladší: 50 %

Zde v tabulce je možné vidět, že změna přehlásky *aj>ej* ke které v nářečí nedošlo, je zastoupena silnými procentuálními hodnotami. U mladší generace mužů je tento výskyt na hraně. Co se týče generace žen, je zde úplný pokles, který znamená nulu. Výskyty byly nejčastěji zaznamenány u slov, substantiv např. *vajco, zajtra, pozajtra*. U verb př. *počkaj, daj, podaj, utekaj, nechaj, dělaj, makaj, plavaj, neběhaj, natrhaj, zalévaj, poměřaj, skládaj, přidělaj, nalávaj*. Většinou se tyto výskyty objevují u 2. os. sg. U adjektiv, třetí stupeň př. *najkrásnější, najchytřejší, najčerstvější, najpěknější*.

5.6 Nářeční obměna u>o

V této tabulce je zachycen procentuální výskyt -o ve slovesech *muset, moct*.

Výskyt fonetické obměny -o v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 25 %	Mladší: 100 %

Výskyty této obměny jak můžeme v tabulce vidět, jsou skoro u všech generací na vysoké úrovni 100 %. Jak jsem již zmiňovala, tato fonetická obměna se v tomto nářečí objevuje opravdu hojně. Výjimku ale tvoří mladší generace žen, kdy k obměně došlo pouze v 25 %. Důsledkem je zmíněná změna prostředí, ve kterém se dívky (studentky) nachází. Zde jsem uvedla možné příklady z nahrávaných materiálů v konkrétních dialogových situacích běžné mluvy. U starší generace např. *„já nemožu, já nezaspím; +sme moseli; fčil môžete jet; já možu jet; dneska mosela; a to ti nemože donést↑; budu si moset; ?ale zakát možeš; tam*

nemosím jezdiť; môžeš íť psovi; já sa nemožu už pochrámat; nohu si môžeš zlomit; no co môžeme d'elat. "U starší generace muži př. „ *moselo jet; otec potom mosel; +sme moseli; to +sem sa mosel naučiť; +diš +sem bil malí tag mňa matka mosela zebrat; no ?á moselo sa obírat pole; potom +sme jim to moseli zaplaťit; +sem si mosel zhodiť; +sem mosel obejíť; tag +sem mosel vozit mléko; to mosíš to krafské xiťit do ruki; ?a tím to právje mosíš stahnút; to sa moselo naxistat.* " U střední generace žen př. „ *klidně sa to može enom posipat; podivaj môžeme ťi dat; to sa teda slováci možú; tag +sem mosela vzít palicu; ?ale mosím to domluvit; ?a ti dvje sa mosá zastřellit; mosí sa s tím něco ud'elat; +šak to mosí mňet; curt tam mosíš dat; to tam nemožeš nahnat;?ale oňi do teho koša moseli viskakovat; ?ale budu to moset kúpit; mosí mňet fšecko.* " U střední generace mužů př. „ *teť to nemožem d'elat; to bi sa moselo; to biy mosel; tag sa to nemosí zd'elávat; já to mosím odvést; jo tag to možu; mosí sa to; tagže nemosím si nič jako vzít; to mosím povolit; tag mi to moja mosela kartáčkem; tag sa to moselo řezat.* " U mladší generace mužů př. „ *tag to nemožeš nad tím aňi přemýšlat; tag jako nemosí sa pohnút nič; biy mosel utekat; na hodi može jet.* " U mladší generace žen př. „ *nemožu to nexat.* " Jak je zde vidět příklady u výskytu jsou opravdu zastoupeny v malém počtu.

5.7 Elize j-,h- a -v

Výskyt elize j ve slovech <i>ještě x eště, jenom x enom, jestli x esli, jinačí x inačí</i>	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 67 %	Mladší: 100 %

Zde jde vidět, že výsledky zániku počáteční hlásky -j mají v běžné mluvě respondentů opravdu vysoké procentuální hodnoty. Nižší hodnota je znát u mladší generace žen kde je výskyt pouhých 67 % oproti ostatním generacím, kde se hodnoty nacházejí na nejvyšším bodě, což je 100 %. Příklady v nahrávkách jsou následovné, u starší generace ženy např. „ *já si dávám +enom; +enom deno říkal; +ešče jednu; +ešče na ňu brala; +ešče mám; potom říkám ešče do drogérie; ?ale +enom chvílu; já +sem sa ne'dívala +esli bili; spíš +esli si*

pamatuješ; +esli si fšimneš. “ U starší generace muži př. „*to sa mléko dala stisknúť +ešče; to byla +ešče mlékárna; +sem +enom zkúšal; já nevím +esli to bilo tehdi; to mám tadi +esli viš; nebo +esli aš po silnici.*“ U střední generace ženy př. „*mi máme +ešte malú kočičku; stará +ešte tadi néni; mi tadi máme +ešte negde aj holubú; ?a +ešte že k temu bili; +ešte ?abi to vipadalo; no +enomže rozumíš; oňi mňeli +enom jednu; bila +enom jedna no; +enom ti zadňi blatňiki; +esli ju tam yitneš; nevím +esli ti slováci sú tag pobúxaňi; +esli je to prí d'ecko; třeba jo nevím +esli tú malú.*“ U střední generace muži př. „*tag +eště je mokro; eště přet vojnú; +esli je to pixlé; no +esli to pújde otočit; tag +esli bi +sme zajtra; čoveče nevím +esli sa utrhnu; já ti to uđelám +esli to xceš.*“ U mladší generace ženy př. „*+ešte dalšího a f horším prípade; ?a mamka neví +esli je to ot teho.*“ U mladší generace mužů př. „*sa ptám +esli snama pojedete; nevím +esli ho znáš; právje si říkám +esli su plodní; jakože +esli sa negdo přidá; né +enom tam; tagže +enom tu prácu odevzdat, +enom vínem; +ešte s batohem; potom tam +eště pořát seđel;*

Starší varianta typu *ještě x ešče*, se objevuje pouze u starší generace. V důsledku disimilace se seskupení *šč* změnilo na *št*. „*Skupina šč se v starším jazyce uchovávala do 14. stol., od 16. stol. dominuje už št*“.⁵⁵

Elize se dále týká *-h-* ve výslovnosti názvu města Lanžhot, a to u všech mluvčích bez ohledu na věkovou skupinu a pohlaví.

Vyskytující se elize taktéž probíhá u hlásky *-v*, a to ve slovech jako např. *všechno, však, všechny*. Rozhodla jsem se pro pár ukázek z nahrávaných materiálů. Starší generace ženy př. „*mariška kiclovix +šak sa znáte; +šak po nás sa žádný hádat nebude; +šak ket dojde tag řekni; +šak ti to říkám; +sme xod'ili +šecki.*“ Starší generace muži př. „*to +šecko bilo tvrdomské; toto šecko patřilo na láni.*“ Střední generace ženy př. „*leňi +šak dones tú malú kočički; no +šak ano; tag +šak buť tadi; +šecko máme viš; +šeckého je dost.*“ Mladší generace muži př. „*+šak právje říkali; +šak pojeťte; jag dlúho sa snažite +šak; do vánoc +šak.*“

5.8 Asimilace souhlásky *-v*

V nahrávkách se vyskytovala nejčastěji u zájmena *fčecko*. Proto jsem se rozhodla zohlednit jeho procentuální výskyt v tabulkovém zpracování.

⁵⁵Český jazykový atlas 5. Nakladatelství Academia, Praha 2005, s. 366, 384. ISBN 978-80-86496-95-5, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA5/>

Výskyt asimilace souhlásky –v u zájmena <i>fšecko</i>	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 50 %	Mladší: 100 %

5.8.1 Další nářeční jevy v běžné mluvě Lanžhota

Dalšími výskyty v běžné mluvě je *depalatalizace v předponě -ně*, která se v tomto nářečí hojně používá. Bohužel ne ve všech rozhovorech všech generací se tato ne-změna objevuje. Důvodem bylo určité téma, ve kterém nebyla možnost výskyt více zachytit. Proto jsem se rozhodla uvést alespoň pár příkladů ostatních generací. U střední generace ženy v rozhovoru př.: „*bylo to na nějakém programu; byla tam nějaká baba; my tady máme nekde aj holubů.*“ V ostatních generacích se bohužel zmíněný jev vůbec neobjevil. U mladší generace žen se používá běžná podoba někde, důvodem je opět jak jsem již nesčetněkrát zmínila vliv prostředí.

U příslovce *nikdy* se používá hlavně u starší generace podoba *nikdá*. Např. „*já +sem nikdá nechodila v ponoškách; nikdá +sem tam nebila.*“

Ve střední generaci mužů se objevují podoby slovenského jazyka zejména ve spojení *nebo*, která je nahrazena slovenským výrazem *lebo, alebo*. Např. „*kolo lebo co máš na té frézi↑; +šak ti te' s tím budeš d'elat lebo co↑; sada nějaká lebo zvlášť↑; nekaj řetaz lebo na dveřa...*“

Hojně používaným jevem ve východomoravském nářečí je i dloužení a krácení slov. Nastává ve všech generacích s výjimkou mladší generace ženy. Dloužení v rozhovorech se uskutečňuje ve slovech např. *betón, nechála, posékl, donésla, vézla, mlúvím, obá, dvá, upékla, důle*. Krácení ve slovech např. *podivám, žit, pit, byt, povídá, dat, s tym*.

Potřeba je také zmínit výskyt adverbii, a to konkrétně slovu *dole x důle*, které podléhají pravidelné změně *o>uo>ů*. Výskyty se objevují v některých nahrávkách a to přesně u starší generace že př. „*?a +ešče mi donésla jedni a ti mám důle.*“ U střední generace mužů

př. „*jag zd'elat to dúle↑; tag dúle mám jít; mňa to obrátilo dúle.*“ U střední generace žen př. „*bješ dúle.*“

Dále se v rozhovorech objevovala palatalizace souhlásky *-n*. Většinou u starší generace žen př. „*celí deň aš večer.*“ Další palatalizační poznatek *sae* také objevuje u starší generace mužů př. „*tag tam byla mléčkárňa.*“

Dalším nářečním jevem je spojka *když* nářečně změněná za podobu *ket/keť*. V rozhovorech používané hlavně u starší generace žen př. „*ket já takové ponoški nenosím; +sem jim umňela ket +sem nexála; su ráda ket dojdú; +šak ket dojde; ?aj ket +sme šli; ?a ket neprší; ket došlo k temu; protože ket tam pojedu; tagže ket umřem; +šče ket tag je to dobře.*“

Výrazným výskytem byla v materiálech i spojka *aj*, která je nahrazovaná za podobu *-i*. U starší generace žen př. „*já biy mohla žit aj nevím do kolci; aj hodinu; aj púl druhej hodini, aj spadne; +sme moseli aj na studňu jako fšeccko; aj ket +sme šli do škole; aj u nádraží; brala aj slušní dúxot; brala aj nejaké opatrovné; jo ano aj téj; aj lida.*“ U střední generace žen př. „*ona pújde aj lehnút aj k Budulínkovi; dneska bilo aj múdri sxibá; ešče negde aj holubú; právjje aj té litce; dorta právjje aj s tima; bíli krém tam aj teda mňela; kdiš aj pečú ti dorti; mosí mňet fšeccko aj ti chlad'áki; tag potrebuje ti krabice aj dvje; jakú kropenatú aj; budú tadi aj spat↑; mohli bit ú malú tadi aj nexát; kúpím aj nejakú hru; tag biy mňela aj nejaké aŕto kúpit; tag já nevím ale aj kdiš +sem jela; tag aj v tix bazarex; že bi to aj stačilo; aj nám ho nabízal; aj na tu madracu; aj to máme.*“ U střední generace mužů př. „*aj oharek↑; boží milost'í ti aj uďelali↑; aj narx, aj tis tam možná jel.*“ U mladší generace mužů př. „*aj nábitek↑; trvá to aj dva roki; právjje aj tú; aj +kdibis slevil; na hosi može jet aj v ned'elu; aj rodiní barák že mňeli; aj z nekím jakože aj na biťe to vím; aj zbiňa sú kamoši; aj tadi v břeclavje.*“ U mladší generace žen taktěž př. „*aj to bi mohlo bit dobré; aj s teho pohledu; aj bila rozložená.*“ Kvůli výraznému výskytu, jsem se proto rozhodla, pro tabulkové zpracování a procentuální zhodnocení.

Výskyt nářeční spojky <i>-aj</i>	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: X
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 100 %	Mladší: 100 %

Jak zde můžeme vidět, 100 % je téměř ve všech tabulkách, včetně mladší generace žen, kde i tam je hojnost opravdu ve velké míře. U starší generace mužů daný výskyt neobjevil.

Jak je zde vidět, výskyt je opravdu hojný. Pokles je znát zase u mladší generace ženy, ale je přesně na hraně 50 %.

5.9 Výskyt substantivních koncovek

V této tabulce se chci ukázat odlišnosti spisovného a nářečního skloňování místního jména.

Varianty ve skloňování místního jména <i>Břeclav</i> v singuláru		
Nominativ	<i>Břeclav</i>	<i>Břeclava</i>
Genitiv	<i>Břeclavi</i>	<i>Břeclavi</i>
Dativ	<i>Břeclavi</i>	<i>Břeclavě</i>
Akuzativ	<i>Břeclav</i>	<i>Břeclavu</i>
Lokál	<i>Břeclavi</i>	<i>Břeclavě</i>
Instrumentál	<i>Břeclaví</i>	<i>Břeclaví</i>

Jak vidíme, máme zde dvě varianty skloňování místního substantiva *Břeclav*. I když je ve spisovné češtině toto substantivum skloňované podle vzoru *kost*, v nářeční mluvě se skloňuje podle vzoru *žena*. V genitivu singuláru je skloňování v obou případech stejné.

Stejně jako místní jméno *Břeclav*, které se skloňuje podle vzoru *žena* místo *kost*, se v rozhovorech vyskytuje substantivum „*fréza*“, a to především u střední generace mužů. Toto substantivum, skloňované podle vzoru *žena* se v lok. sg. a gen. sg. skloňuje podle vzoru *růže*.

Důležité je také poznamenat skloňování vzoru *stroj* a vzoru *hrad*, kdy má *stroj* v gen. sg. koncovku *-e*, *stroje* a *hrad* v tomto případě koncovku *-u*, *hradu*. Obecně i tyto vzory jsou vzájemně zaměňovány a v našem případě v dané nahrávce u mladší generace mužů, a to na konkrétním slově *počítač*. Např. „*sedí u počítaču*.“ Stejný případ nastal u slova *listopad*, kdy

se namísto koncovky *-u* vyslovila koncovka *-e*, a to v případě u starší generace žen. Např. „já su narozená v listopádě.“

Výskyt nářečního skloňování místního jména <i>Břeclav</i>	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 50 %	Starší: 50 %
Střední: 100 %	Střední: X
Mladší: X	Mladší: 100 %

V tomto případě můžeme vidět, že největší hodnota, což je 100 %. Tato hodnota se vyskytuje u střední generace žen a mladší generace mužů. Naopak přesně polovina výskytu je znát u starší generace jak mužů, tak žen. U střední generace mužů a mladší generace žen se výskyt daného tvaru nezaznamenal. Důsledkem těchto hodnot jsou odlišnosti jiných témat u respondentů, a také shoda v gen. sg. se skloňováním spisovným.

5.10 Výskyt pronominálních koncovek

V tabulce je proveden procentuální výskyt *tem*.

Užití zájmena(o) <i>tom x tem</i> v promluvách respondentů	
ŽENY	MUŽI
Starší generace: 100 %	Starší: 100 %
Střední: 100 %	Střední: 100 %
Mladší: 36 %	Mladší: 89 %

Důležité je také poukázat na výskyt změny *tom x tem*, což je změna tvz. Analogického vyrovnání měkké flexe zájmen. Co se týče nářečí východomoravského, zde se ujala a hojně se používá i nadále. Jak zde můžeme vidět, nejvyšší hodnota je znát u starší a střední generace mužů i žen. U mladší generace mužů, je svou hodnotou nižší. Hodně nízká hodnota se nám ale ukazuje u mladší generace žen. Z tabulky je ale jasně znát, že tato změna je hojně používaná i v generaci mladší, u slov jako např. *temu*, *v tem*, *teho*.

5.11 Numeralia

Deklinaci číslovek, typickou pro naši nářeční oblast, se bohužel v mých materiálech k výzkumu téměř neobjevila. Nalezla jsem jen dloužené tvary, a to konkrétně u mladší generace mužů př. „*došli z bábkem obá dvá.*“

5.12 Verba

5.12.1 Zakončení 3. os. pl. –á/-ajú

Ačkoli jsou pro oblast podluží typická zakončení 3. os. pl.–á/-ijú, ajú (*prosá /prosijú/dělajú aj.*)⁵⁶, tak v nahrávkách rozhovoru se tyto tvary nevyskytují. Proto se jim dále věnovat nebudeme. Pro představu uvedu pár příkladů i u jednotlivých generací. U mladší generace mužů př. „*né ti listki sa objednávajú; kde majú...*“ U starší generace žen př. „*o to sa nestarajú; kde majú; o to nemajú žádnú starost; ?a ti jedňi říkajú; ?oňi prost'e počítajú; to uš búřajú; fčil sbírajú.*“ U střední generace žen př. „*?oňi to hrajú furt dokolečka; ?a ti majú mladé; říkajú že dělajú ti dorti; protože jich tadi nechjú;* U mladší generace žen se také jeden případ objevil, a to v př. „*majú se ozvat příští týden.*“

Výrazným výskytem zejména u starší generace bylo sloveso *pošcat*, kdy se zde objevuje starší *šč*, které se později změnilo na variantu *št'*, která se dneska zcela běžně používá. Např. „*já +sem ti mohla hen pošcat papuče; tam vůbec nepúščajú; tag to zbaščíme.*“ Ve starší generaci žen se *šč* objevuje i u substantiva př. „*kúšček masa.*“

Důležité je také zmínit sloveso *být*, které je zde časováno v 1. os. sg., jako *já su* namísto *já jsem*. Tato podoba se v nahrávkách vyskytla pouze u starší generace žen a mladší generace žen a mužů. U starší generace např.: „*já su takí previt; su ráda ket dojdú; nex sa staví já su tu; ?ale už su zas hodně níže; říkám já su objednaná na osum; tag su ráda že sem toto uě odbavila; že o dva roki su mlačí; su koncem roku; já su aš v listopádě.*“ U mladší generace žen př.: „*...nečekal že su to já; já su docela dost proti temu.*“ U mladší generace

⁵⁶BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 265, 269. ISBN 91-08-03.

mužů př.: „ *su na to zvjedaví; nevím esli su plodní; su domluvení z bítkem; ale +diš su v organu.* “

5.12.2 Shrnutí výsledků

Pro výzkum bylo pořízeno celkem 6 nahrávek, které byly rozděleny podle generací a také podle pohlaví. V jednotlivých nahrávkách vystupovali celkem dva mluvčí, kteří spolu vedli dialog. Celkem byl tedy proveden výzkum běžné mluvy v Lanžhotě na 11 mluvčích v časovém rozmezí deseti minut. Poslední nahrávka byla pořízena pouze s jedním mluvčím, bylo tak použito z důvodu nedostatku dalšího respondenta ve stejné věkové kategorii. Rozhovor byl veden tudíž formou monologu s menšími zásahy autorky této práce. Mluvčí byli v transkripčních prepisech pro přehlednost označeni písmeny A a B.

V daném výzkumu jsem se zaměřovala na rovinu hláskosloví a tvarosloví. Nejprve jsem se zaměřila na hláskosloví, které jsem obecně rozvedla na vokály a konsonanty a následně jsem se zaměřovala na detailní hláskové změny, které se v rozhovorech hojně objevovaly a které jsem posléze postupně zařazovala do jednotlivých tabulek a vyhodnocovala jejich procentuální hodnotu pomocným vzorcem.

Velká většina změn, která ve spisovné češtině proběhla, se ve východomoravském nářečí nijak zvlášť neprojevila a ani nebyla více průkazná. Nejvíce sledovaným výskytem byla přehláska $a > \text{ě}$, kterou jsem následně aplikovala na tvarech *se/sa*, kdy se v celkovém srovnání poměru vyskytovalo *sa* na 94 % s tím že, ve většině generací byla hodnota na 100 %, výjimku tvořila pouze mladší generace, kdy u mužů byly výskyty na 96 % a žen v nižší hodnotě 45 %. Oproti tomu tvar *se*, který byl sice používán jen v 6 %, byl z větší části používán právě v mladší generaci žen a to v 55 % a mizivou procentuální hodnotou u mladší generace mužů, která tvořila 6 %. U ostatních generací byla procentuální hodnota na nule. Důvodem nižšího nářečního dialektu u mladší generace žen je prostředí, ve kterém se ženy v současné době nacházejí.

Dále samotná tabulka procentuálního zhodnocení $a > \text{ě}$, kdy jsem zkoumala výskyt nářečního $-a$. I v tomto případě se objevily větší hodnoty u starších a středních generací, které se pohybovaly taktéž na vysoké procentuální hodnotě, větší odlišnost netvořila ani mladší generace mužů s hodnotou 89 %. Větší rozdíl byl znát u mladší generace žen, a to ve 40 %.

Jelikož je tento nářeční jev *-a* v běžné mluvě opravdu hojně používaný, rozhodla jsem se proto, pro srovnání výskytu zájmena *mňa/mně*. Výskyty tvaru *mňa* byly u všech generací až na jednu generaci na 100 %. Odlišnost opět tvořila mladší generace žen, která zůstala na nule.

Dalším výskytem, který byl proveden, byla změna *u>í*. V této tabulce se nejvyšší procentuální hodnoty vyskytovaného jevu nacházeli zejména u starší a střední generace, na vyšší úrovni se pohybovala i mladší generace mužů v hodnotě 75 %. U mladší generace žen byla hodnota na 45 %. Co se týče výskytu diftongu *ú>ou*, který v dané oblasti taktéž vůbec neproběhl, zde jsou procentuální hodnoty na stejné úrovni jako ve změně předešlé na 100 %. Mírným poklesem tudíž výskyt 95 % se projevil u mladší generace mužů, u žen byl pokles opravdu značný, kdy se hodnoty nacházely pouze ve 24 %.

Velmi výrazným výskytem v promluvách respondentů byla přehláska *ie>í,ě*. Tato změna neproběhla v infinitivním tvaru slovesa *mít*. Výzkum byl tedy zaměřen na poměr tvaru *mít x mět*. Zde se objevily opravdu vysoké hodnoty, nejen u starší a střední generace, kde se procentuální hodnota nacházela na nejvyšší možné úrovni, ale také v případě mladší generace kdy u mužů byla hodnota taktéž na 100 % a u žen na 50 %, což tvoří polovinu. Dalším důležitým nářečním jevem byla také tautosylabická přehláska *aj>ej*. Hodnota výskytu přehlásky-*aj* byla ve starší a střední generaci na 100 %, co se týče mladší generace, zde se hodnota pochybovala u mužů na 50 % a u žen na nule. Posledními hledanými výskyty byly *elize -j*, kdy se ve všech generacích procentuální hodnota pohybovala na 100 %, až opět na generaci žen, jež hodnota byla 67 %. A dále pak fonetická obměna *u>o*, která se převážně vyskytuje u tvarů sloves *mocť* a *muset/moset*. I zde byly hodnoty na nejvyšší možné úrovni s výjimkou mladší generace žen, která se pohybovala na pouhých 25 %.

Ve výzkumu v rovině tvarosloví, kdy jsem taktéž obecně rozvedla možné nářeční prvky, a to převážně co se týče tvarů u substantiv, adjektiv, adverbíí, pronomén a verb. Následně jsem se zaměřila na určité konkrétní výskyty, které ale nebylo bohužel možné v některých případech v daných rozhovorech objevit.

V rovině substantivní jsem narazila a dále rozvedla do tabulek výskyty místního jména Břeclav, kdy se ve skloňování tohoto jména podle vzoru *kost* převážně skloňuje podle vzoru žena. Výskyty jsou následně v tabulce procentuálně zaznamenány. V tomto případě byla nejvyšší hodnota výskytů, což činilo 100 % prokázána u střední generace žen a mladší generace mužů. U starší generace mužů a žen se hodnota objevila v 50 %. V ostatních

generacích, tedy ve středních generacích mužů a mladší generace žen se výskyt vůbec neobjevil. Následně jsem se zabývala dalšími nářečními jevy v běžné mluvě, jako je *depalatalizace v předponě –ně*, která se v rozhovorech nejčastěji vyskytovala u střední generace žen. U ostatních generací se výskyt neoblevil. Dále se v rozhovorech také objevily výskyty palatalizace souhlásky *–n*. A to převážně u starší generace mužů a žen v ostatních generacích se daný výskyt neobjevil. Dalším nářečním výskytem byl výskyt adverbii slova *nikdy*, které se nejčastěji vyskytovalo u starší generace žen a to v nářeční podobě *nikdá*. Ve střední generace a to konkrétně u mužů se objevovaly výskyty spojky *nebo*, která byla nahrazena slovenskou podobou *lebo*. Hojně používaným jevem byly také výskyty krácení a dlužení slov, převážně u všech generací s výjimkou mladší generace žen. Dalším výskytem bylo adverbium slova *dole x důle*, které se v rozhovorech nejčastěji používalo u starší generace žen a střední generace žen i mužů. Důležitým nářečním jevem je také spojka *když* nářečně změněná na podobu *ket/keť*, která se hojně vyskytuje u starší generace žen. V ostatních generacích se změněná nářeční spojka nevyskytuje. Dalším důležitým výskytem v daných materiálech byla spojka *-aj*, která je nářeční podoba vytvořená za spojku *-i*. V nahrávkách se vyskytovala u všech mluvčích a to s nejvyšší možnou procentuální hodnotou, avšak u starší generace mužů se nevyskytla vůbec. Následně jsem se i zaměřila na asimilaci *–v*, a to konkrétně u zájmena *všechno*, kde byl výskyt opravdu vysoký u všech generací, až s mírným spíše přesně polovičním poklesem u mladší generace, a to 50 %.

Co se týče roviny pronomen, zde se v daných rozhovorech objevovaly výskyty tvaru *tom/tem*. Nářeční tvar *tem*, byl v tabulce hojně zaznamenán a to zejména ve starších a středních generacích, kdy se jeho procentuální hodnota nacházela na 100 %. U mladší generace mužů byl pak výskyt na 89 % a u žen jen v pouhých 36 %. V ostatních rovinách nebyly výskyty bohužel zaznamenány. V případě sloves jsem použila pár menších změn, které se v daných nahrávkách objevovaly, jako jsou příklady zakončení sloves ve 3. os. pl. koncovkou *á, ijú, ajú*. Dále pak užití staršího *šč* ve slovech např. *poščat*. Na závěr jsem se zaměřila na sloveso *být*, které je v 1. os. sg časováno jako *já su* namísto *já jsem*. I tak je ale nářeční jev jak v rovině hláskosloví, tak v rovině tvarosloví stále pevně podchycen.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat jednotlivé nářeční prvky, co se týče východomoravské mluvy, a to konkrétně ve městě Lanžhot. Pro svůj výzkum jsem si zvolila metodu prostřednictvím nahrávek po jednotlivých generacích a porovnávala jsem je vzájemně mezi sebou. Autentické nahrávky jsem pořídila s místními obyvateli a ve městě Lanžhot. Následně jsem zvukové záznamy rozdělila nejen po určitých věkových generacích ale také podle pohlaví. Generace byly rozděleny na starší generaci narozenou před rokem 1948, střední narozenou před rokem 1980 a mladší narozenou od roku 1980. Rozhovory byly neformální, nepřipravené a nebylo jim do nich nijak zasahováno. Všichni dotazovaní (respondenti) s nahráváním záznamu souhlasili.

V úvodu této práce jsem stručně představila danou lokalitu, ze které respondenti pocházejí a zaměřila se na základní informace. Dále jsem také zmínila odbornou literaturu, ze které jsem po celou dobu vycházela. Následně jsem geograficky popsala danou oblast a také jsem se předložila stručné informace o historii města Lanžhot. Ve třetí kapitole jsem se snažila o konkrétní popsání nářečí ve městě Lanžhot a taktéž o srovnání běžné mluvy oproti mluvě spisovné. Také jsem zde zmínila pár příkladů velmi důležitých kulturních akcí, které se ve městě odehrávají. Následovala část jazyková, kterou jsem rozdělila na úroveň hláskosloví a tvarosloví. Tyto dvě roviny jsem pak dále rozebírala do hloubky a zpracovávala je na konkrétních příkladech. V kapitole Metodika výzkumu, jsem se zaměřovala na charakteristiku nejen samotných respondentů, ale také na celkovou analýzu dat nahrávek (rozhovorů).

Účelem rozhovorů, které probíhali mezi jednotlivými respondenty, bylo zachycení soukromé a předem nepřipravené konverzace s určitými nářečními prvky. Snažila jsem se proto vybrat co nejvíce možných jevů, které se v daných nahrávkách vyskytovaly, jak z roviny hláskosloví, tak z tvarosloví a aplikovat je do svého výzkumu. Cílem mého zkoumání byl autentický dialekt, který probíhá v mluvené podobě jazyka, a proto jsem si tudíž vybrala metodu zvukových záznamů.

Z tabulek, ze kterých jsem procentuálně vyhodnocovala určité nářeční prvky, je zřejmé které výskyty jsou více frekventované a hojně se používají a které naopak používají méně nebo vůbec. V rovině hláskoslovné je ve všech zkoumaných jevech znát, že u silné většiny tvarů se používají nespisovné formy. Ze zkoumaných rozhovorů je jenom malá část, která používá formy spisovné, a to konkrétně generace mladších a převážně u žen. Tudíž

v rovině hláskoslovné je tradiční nářečí stále hojně zachováno. Nejfrekventovanějším výskytem je v této rovině změna $a < \dot{e}$, a to převážně a tvarech sa/se a v zájmenu $mně/mňa$, která se v tomto nářečí neuskutečnila. Hojnými výskyty byly i diftongizační ne-změny $u < ou$. V rovině tvaroslovné jsou průkazy taktéž na vyšší úrovni, a to konkrétně u zájmen tom/tem , které jsou opravdu dosti průkazné a hojně používané. Bohužel zde bylo přistupováno trochu jiným způsobem než formou tabulkového zpracování, a to konkrétně u sloves, kde výskyty nepotvrdily vůbec žádnou průkaznost typických nářečních prvků a změn. Jediným prvkem průkaznějším prvkem bylo sloveso *být*, které se v nářeční podobě časuje v 1. os. sg. jako *já su*. Ovšem i tak je v této rovině pevný nářeční jev.

Rozdíl, který se v tabulkovém hodnocení objevuje, se neprojevuje odlišností v různých věkových generacích, jak můžeme vidět například u mladší generace mužů, která měla celkem vysoký procentuální hodnoty, které se vyrovnávaly jak generaci střední tak starší, což je velice překvapující. Důvodem je hlavně vliv prostředí, ve kterém se dané osoby nacházejí. Je jasné, že pokud u mladší generace žen nastává celkem výrazný pokles, tam kde jsou procentuální hodnoty u ostatních generací včetně taktéž mladší generace mužů na vysoké úrovni, jedná se zde o to, že prostředí, kde se nachází delší dobu, výrazně ovlivňuje jejich vyjadřovací schopnosti, oproti lidem, kteří v dané oblasti žijí po celý svůj život.

7 Anotace

Autor: Lenka Strnadová

Katedra a fakulta: Katedra bohemistiky; Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ondřej Bláha, Ph. D.

Počet znaků: 74 358

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury:

Klíčová slova: nářečí, současná mluva, Lanžhot, hlásková, morfologie, srovnání, Podluží, 20. století

Keywords: Dialect, Lanžhot, present language, morphology, phonetics, comparison, 20th century, Podluží

Anotace: Tato bakalářská práce se zabývá srovnáním nářeční mluvy ve městě Lanžhot od její podoby ve 20. století do současnosti. Východiskem je zde srovnání promluv šesti zástupců generací z města Lanžhot. Teoretická část se zaměřuje na morfologickou a hláskovou strukturu slováckého nářečí ve 20. století až do současné běžné mluvy. Praktická část se zaměřuje na srovnání současné podoby s podobou z 20. století v rámci různých zkoumaných generací mluvčích. Závěr práce se zaměřuje na zhodnocení, mezi současnou podobou nářečí a starší podobou z 20. století.

Abstract: This bachelor's thesis deals with comparison dialectal speech in the town Lanžhot since its form in the 20th century to the present. The starting point is here the comparison speech of six representatives of generations of town Lanžhot. The theoretical part focuses on the morphological structure and phonological structure on the South Moravia dialect in the 20th century to present everyday language. The practical part focuses on the comparison of the current form with the form of the 20th century under different investigated generation of speakers. Final part of thesis aims to evaluate the current form of dialect and older form of the 20th century.

8 Resumé

The aim of this work is the research of the various elements of the Eastern dialect speech, and specifically in the village Lanžhot.

For our research, we choose the method of authentic records. We compared each generation. The recordings were made by local people in town Lanžhot.

The recordings were distributed at a certain age and generations of men and women. Generations were distributed to older generations born before 1948, people born before 1980 and young people since 1980. The talks were informal, unprepared they are not in any way interfere. All respondents agree with these records.

The purpose of these meetings among respondents was captured a private conversation with a typical dialect. That's why I tried to pick as many possible events that occurred in these recordings, we focused for morphology and phonetics.

The aim of this research was authentic dialect, which takes place in the spoken form of the language.

From tables we can read proportion of assessed dialectal elements, which is probably more frequent occurrences are used conversely to use less or not at all. Phonetics of all observed phenomena, we know that for most of the main forms used vernacular language. Of the surveyed interview it is only a small part that uses a standard language especially by the younger generation, especially for women. Therefore, in phonetics traditional dialect is still widely retained.

The differences that appear in the tables does not show differences in different age generations as you can see, for example for the younger generation of men who had a high percentage of the total, which looked at how the older generation middle So, which is very surprising. The reason is the major influence the environment in which people live.

It is clear that if the younger generation of women occurs in total a significant decline, while the share of the next generation, including the younger generation of men at a high level, which is the environment in which it is already time significantly affects their communication skills compared people who live in the area all his life.

9 Literatura

Odborné knihy

BARTOŠ, František. *Dialektický slovník moravský*. Praha: Česká akademie Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 91-08-03.

ČMEJRKOVÁ, Světlá – HOFFMANNOVÁ, Jana, eds. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1970-7. FIC,

Z archivu Městské knihovny Lanžhot, autor neznámý.

NEKUDA, Vladimír. *Břeclavsko*. 1. vyd. BRNO: Musejní spolek, 1970. ISBN S-1165/68.

VERMOUZEK, Rostislav, a kol. *Lanžhot*. 1. vyd. BRNO: Musejní a vlastivědná společnost, 1983. ISBN: 54-012-83.

KOMÁREK, Miroslav. *Dějiny českého jazyka*. 1.vyd. BRNO: vydavatelství s.r.o, 2012 ISBN: 978-80-7294-591-7

ČMEJRKOVÁ, Světlá – HOFFMANNOVÁ, Jana, eds. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1970-7.

ŠTOLC, Jozef. *Slovenská dialektológia*. 1. vyd. BRATISLAVA: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie, 1994. ISBN 80-224-0036-X.

Didovová, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. 1. Vyd. Ostrava: Nakladatelství TILIA, 1997. ISBN 80-7042-478-8

Elektronické zdroje

KRČMOVÁ, Marie. *Tradiční nářečí v současnosti* [online]. Brno, 1988, s. 85. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101629/A_Linguistica_36-1988-1_14.pdf?sequence=1

Historie Lanžhota. In *Lanžhot: oficiální stránky města* [online]. Lanžhot, © 2015, poslední aktualizace 4.12.2016 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.lanzhot.cz/o-meste/historie-1/historie-lanzhota/>

POŘÍZKA, Pavel: *Pravidla přepisu a pokyny* [online]. © 2008-2014 Petr Pořízka, poslední aktualizace 6.12.2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://fon.webnode.cz/seminarni-projekt/>

KRÁLÍK, Stanislav. Příspěvek k poznání lidového jazyka na moravsko-slovenském pomezí. In *Naše řeč* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2011. [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5291#_ftn3

Český jazykový atlas 5. Nakladatelství Academia, Praha 2005. ISBN 978-80-86496-95-5, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA5/>

Český jazykový atlas 4. Nakladatelství Academia, Praha 2002. ISBN 978-80-86496—81-8, poslední aktualizace 4.3.2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

Fonetika, tvorba zvuků. „zvuky řeči“. *Lingvo info* [online]. © 2017 lingvo.info, poslední aktualizace 21.1.2017 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://lingvo.info/cs/babylon/phonetics>

10 Seznam zkratek

aj. = a jiné

atd. = a tak dále

tj. = to je

mj. = mimo jiné

např. = například

inf. = infinitiv

mn. = množné

p. = pád

nom. = nominativ

gen. = genitiv

dat. = dativ

akuz. = akuzativ

vok. = vokativ

lok. = lokál

insr. = instrumentál

os. = osoba

č. = číslo

sg. = singulár

pl. = plurál

jedn. = jednotné

př.= příklad

idn.= idikativ

préz.= présent

živ.= životný

neživ.= neživotný

11 Seznam příloh

Příloha č. 1: Identifikační karty mluvčích

Příloha č. 1: Identifikační karty jednotlivých mluvčích

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 1

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Marie Petřlová

Pohlaví: žena

Věk⁵⁷: 90

Vzdělání (titul): základní

Typ školy: základní

Profese⁵⁸: dělnice v podniku Gumotex

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁵⁹: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁶⁰: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 8. února 2015

Délka nahrávky: 10:03

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: rodina, zdraví, politika, stáří, děti

⁵⁷Konkrétní věk mluvčího.

⁵⁸Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁵⁹Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁶⁰Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u mluvčího v pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 2

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Marie Janotová

Pohlaví: žena

Věk⁶¹: 80

Vzdělání (titul): základní

Typ školy: základní

Profese⁶²: prodavačka v místních potravinách v Lanžhotě

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁶³: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁶⁴: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 8. února 2015

Délka nahrávky: 10:03

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: rodina, zdraví, politika, stáří, děti

⁶¹Konkrétní věk mluvčího.

⁶²Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁶³Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁶⁴Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostředí a situace rozhovoru: u Marie Petřové v pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 3

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Hana Strnadová

Pohlaví: žena

Věk⁶⁵: 55

Vzdělání (titul): vyučená

Typ školy: učňovské středisko Brno

Profese⁶⁶: dělnice v podniku Gumotex

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁶⁷: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁶⁸: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 4. dubna 2015

Délka nahrávky: 10:00

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

⁶⁵Konkrétní věk mluvčího.

⁶⁶Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁶⁷Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁶⁸Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Témata rozhovoru: dieta, zvířata, rodina, pečení cukroví

Prostřední a situace rozhovoru: u mluvčího na zahradě, klidné prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 4

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Jarmila Dvořáková

Pohlaví: žena

Věk⁶⁹: 57

Vzdělání (titul): základní

Typ školy: základní

Profese⁷⁰: dělnice v podniku Gumotex

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁷¹: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁷²: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 4. dubna 2015

Délka nahrávky: 10:00

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: rodina, zdraví, politika, stáří, děti

⁶⁹Konkrétní věk mluvčího.

⁷⁰Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁷¹Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí(včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁷²Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u Hany Strnadové na zahradě, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 5

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Martina Plucková

Pohlaví: žena

Věk⁷³: 24

Vzdělání (titul): vysokoškolské

Typ školy: Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava

Profese⁷⁴: studentka

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁷⁵: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁷⁶: Hodonín pět let

Současné místo pobyt: Ostrava – pátým rokem

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 9. října 2015

Délka nahrávky: 10:08

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

⁷³Konkrétní věk mluvčího.

⁷⁴Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁷⁵Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁷⁶Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Témata rozhovoru: škola, rodina, zvířata, zdraví

Prostřední a situace rozhovoru: u explorátora v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 6

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Šárka Drozdová

Pohlaví⁷⁷: žena

Věk: 25

Vzdělání (titul): vysokoškolské

Typ školy: Ostravská univerzita v Ostravě

Profese⁷⁸: studentka

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁷⁹: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁸⁰: žádná

Současné místo pobyt: Ostrava čtvrtým rokem

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 9. říjen 2015

Délka nahrávky: 10:08

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

⁷⁷Konkrétní věk mluvčího.

⁷⁸Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁷⁹Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁸⁰Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Témata rozhovoru: škola, rodina, zvířata, zdraví

Prostřední a situace rozhovoru: u explorátora v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 7

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Zdenek Ciprys

Pohlaví: muž

Věk⁸¹: 30

Vzdělání (titul): vyučený

Typ školy: Střední odborné učiliště Hodonín

Profese⁸²: zámečník v Rakousku

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁸³: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁸⁴: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 9. října 2015

Délka nahrávky: 10:03

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: rodina, bydlení, dovolená, společné výlety, Praha

⁸¹Konkrétní věk mluvčího.

⁸²Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁸³Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁸⁴Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u explorátora v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 8

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Ctirad Drozd

Pohlaví: muž

Věk⁸⁵: 30

Vzdělání (titul): vyučený

Typ školy: Střední odborné učiliště Mikulov

Profese⁸⁶: kuchař v podniku Otis

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁸⁷: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁸⁸: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 9. října 2015

Délka nahrávky: 10:03

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: rodina, bydlení, dovolená, společné výlety, Praha

⁸⁵Konkrétní věk mluvčího.

⁸⁶Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁸⁷Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí(včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁸⁸Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u explorátora v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 9

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Václav Strnad

Pohlaví: muž

Věk⁸⁹: 60

Vzdělání (titul): vyučený

Typ školy: učňovské středisko Břeclav

Profese⁹⁰: invalidní důchod

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁹¹: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁹²: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 12. leden 2016

Délka nahrávky: 10:05

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: vzpomínky na dětství, o práci, o pomoci

⁸⁹Konkrétní věk mluvčího.

⁹⁰Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁹¹Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁹²Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u mluvčího v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 10

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Jiří Prajka

Pohlaví: muž

Věk⁹³: 60

Vzdělání (titul): vyučený

Typ školy: učňovské středisko Břeclav

Profese⁹⁴: řidič pomocných služeb u Českých drah

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁹⁵: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu⁹⁶: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 12. leden 2016

Délka nahrávky: 10:05

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: vzpomínky na dětství, o práci, o pomoci

⁹³Konkrétní věk mluvčího.

⁹⁴Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁹⁵Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí (včetně doby pobytu v dané lokalitě).

⁹⁶Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostředí a situace rozhovoru: u Václava Strnada v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK V LANŽHOTĚ

Identifikační štítek nahrávky č. 11

Jméno a příjmení explorátora: Lenka Strnadová

Údaje o nahrávaném:

Jméno a příjmení: Jan Ciprys

Pohlaví: muž

Věk⁹⁷: 80

Vzdělání (titul): vyučený

Typ školy: střední odborná škola

Profese⁹⁸: důchod

Místo a nářeční oblast původu (včetně doby pobytu)⁹⁹: Lanžhot, východomoravská nářeční oblast

Další místa pobytu¹⁰⁰: žádná

Současné místo pobyt: Lanžhot – celý život

Údaje o nahrávce:

Datum pořízení nahrávky: 3. února 2016

Délka nahrávky: 10:11

Kvalita nahrávky: dobrá

Nahrávací přístroj: diktafon

Témata rozhovoru: vzpomínky na celý život od dětství až po stáří

⁹⁷Konkrétní věk mluvčího.

⁹⁸Uvádí se všechny profese. U důchodce se uvádí všechny jeho profese.

⁹⁹Vyplňuje se místo narození (město, vesnice), nářeční oblast, odkud mluvčí pocházejí(včetně doby pobytu v dané lokalitě).

¹⁰⁰Vyplňují se všechna ostatní místa pobytu (vč. doby pobytu), a to chronologicky.

Prostřední a situace rozhovoru: u mluvčího v obývacím pokoji, klidné domácí prostředí

Prohlášení: Potvrzuji, že nahrávání mluvčí souhlasili s použitím nahrávek a přepisů pro účely bakalářské práce s názvem Běžně mluvený jazyk v Lanžhotě.